

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

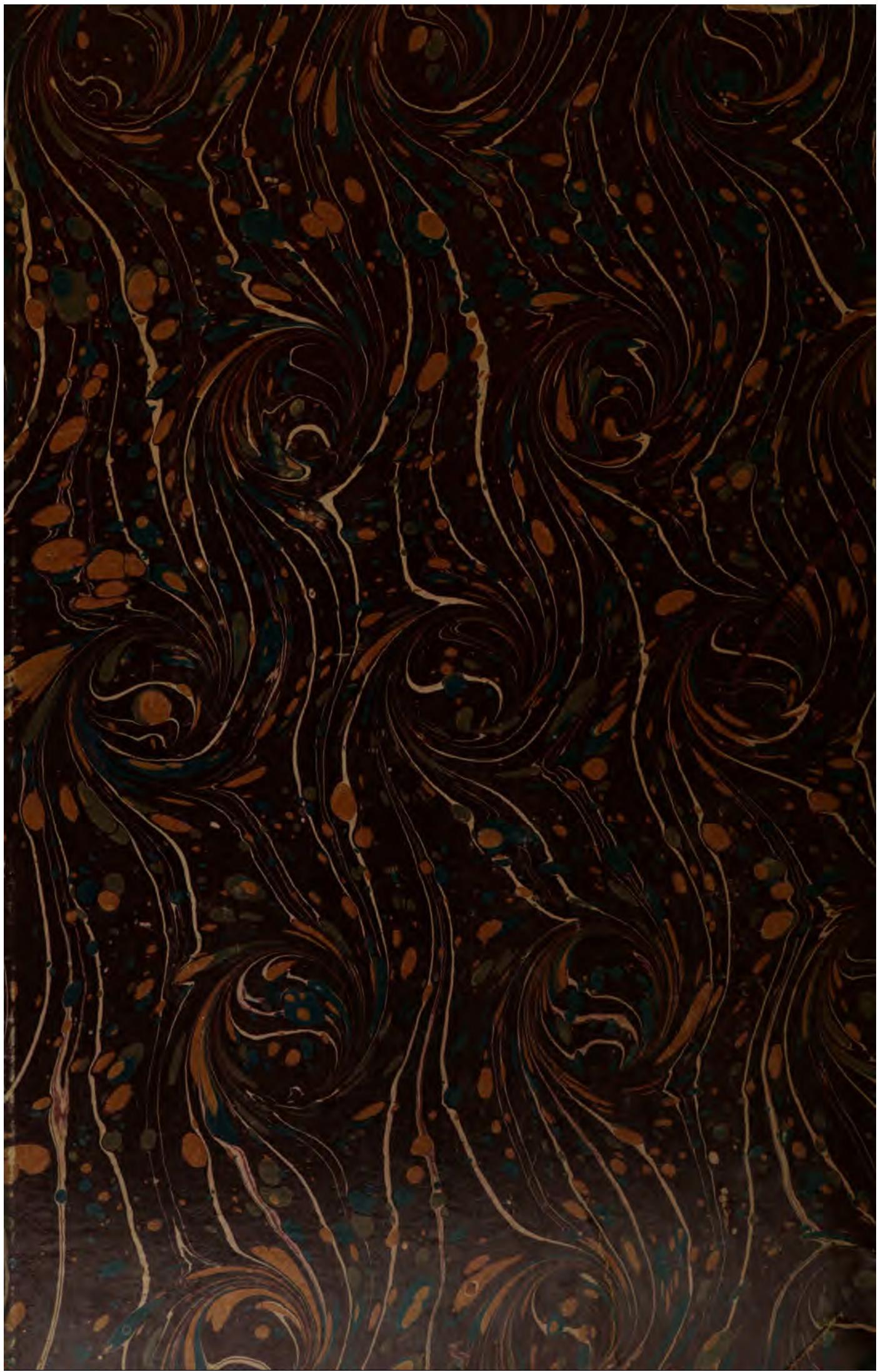
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

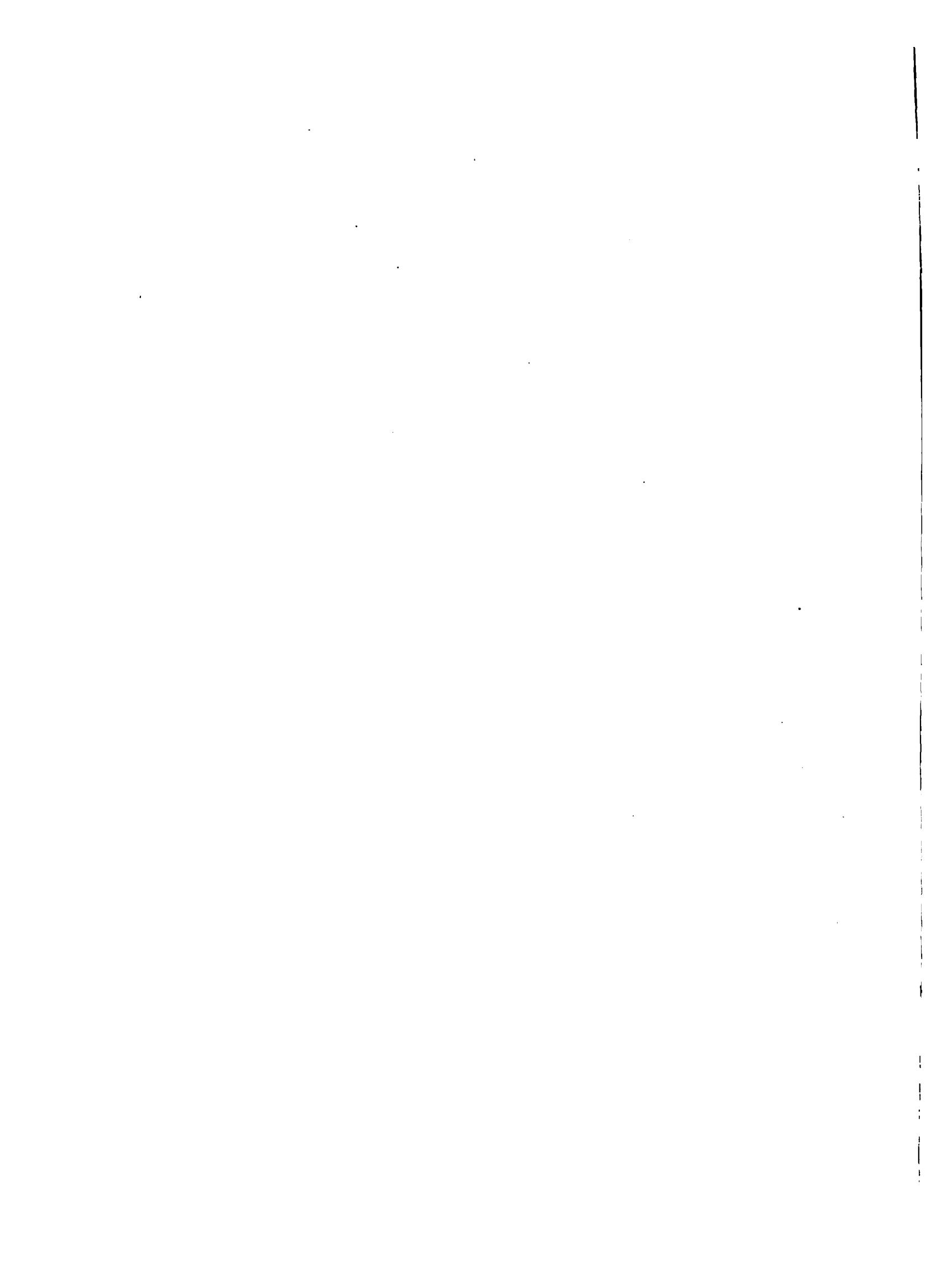
Math 5858.32 . 3

SCIENCE CENTER LIBRARY

BOUGHT WITH THE INCOME
FROM THE BEQUEST OF
PROF. JOHN FARRAR, LL.D.
AND HIS WIDOW
ELIZA FARRAR
FOR
"BOOKS IN THE DEPARTMENT OF MATHEMATICS,
ASTRONOMY, AND NATURAL PHILOSOPHY"

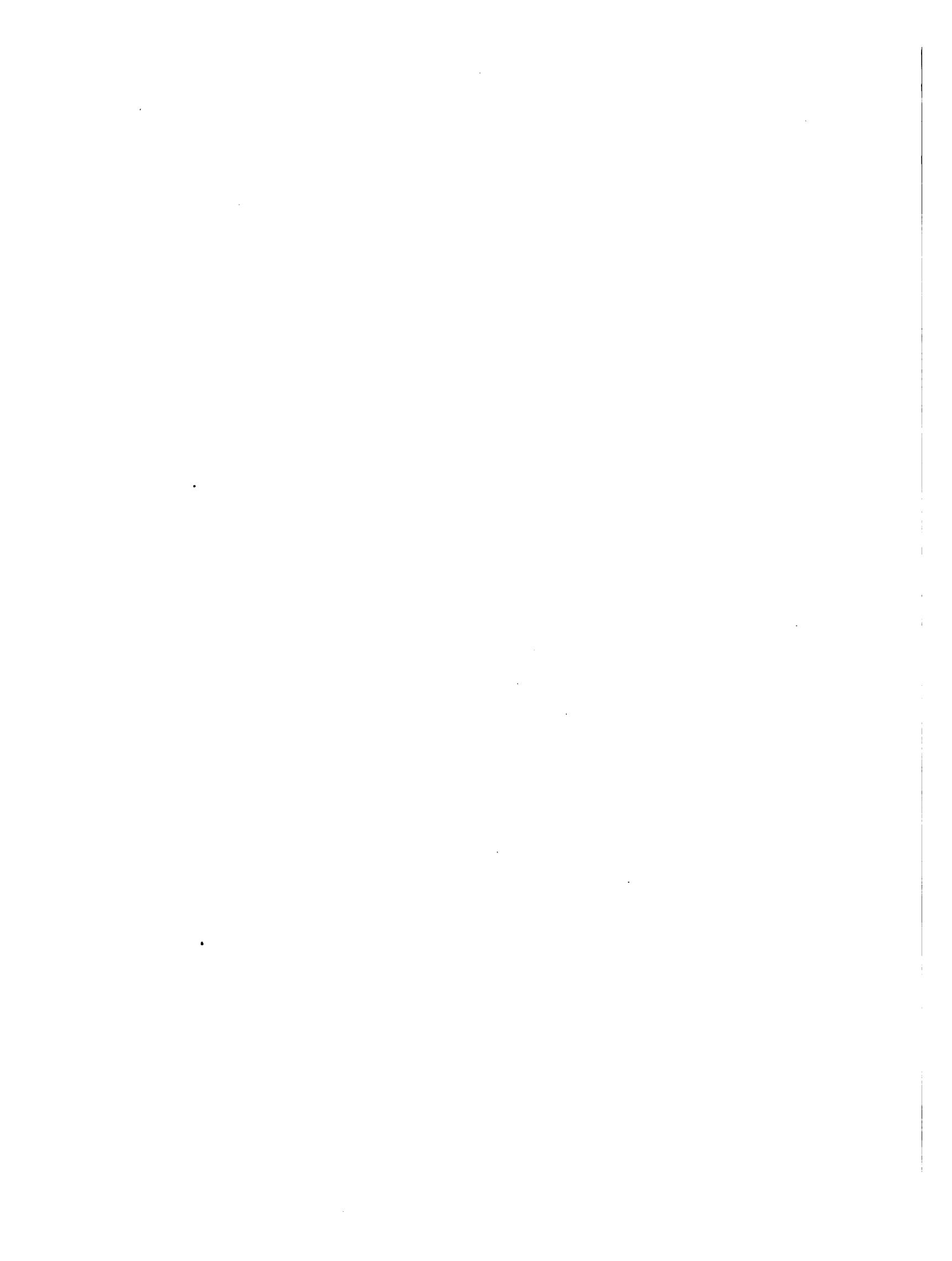

IOANNIS BOLYAI DE BOLYA

APPENDIX

SCIENTIAM SPATII ABSOLUTE VERAM EXHIBENS.

O

IOANNIS BOLYAI DE BOLYA

APPENDIX

SCIENTIAM SPATII ABSOLUTE VERAM EXHIBENS: A VERITATE AUT FALSITATE
AXIOMATIS XI. EUCLIDEI, A PRIORI HAUD UNQUAM DECIDENDA, INDEPENDENTEM:
ADIECTA AD CASUM FALSITATIS QUADRATURA CIRCULI GEOMETRICA.

EDITIO NOVA

OBLATA AB ACADEMIA SCIENTIARUM HUNGARICA
AD DIEM NATALEM CENTESIMUM AUCTORIS CONCELEBRANDUM.

EDIDERUNT

JOSEPHUS KÜRSCHÁK MAURITIUS RÉTHY
BÉLA TÓTÖSSY DE ZEPETHNEK

ACADEMIÆ SCIENTIARUM HUNGARICÆ SODALES.

LIPSLÆ,
IN ÆDIBUS B. G. TEUBNERI.

*

[BUDAPESTINI, SUMPTIBUS ACADEMIÆ SCIENTIARUM HUNGARICÆ.]

MCMIII.

Math 5038.32.8
v 5858.32.3

(Society of the
Friends of
the Library)

Farrar fund

5/10

INDEX TABULARUM

ET PAGINARUM, QUIBUS FIGURÆ TABULARUM TRACTANTUR.

Tab.	Fig.	Pag.	Tab.	Fig.	Pag.	Tab.	Fig.	Pag.
I.	1	3	III.	8	8	V.	14	15
	1	4		9	11		14	24
	2	3		9	22		14	29
	2	4		10	13		14	33
	3	4		10	23		15	16
	4	5		10	28		15	32
II.	5	5	IV.	11	13		15	33
	5	9		12	14	VI.	16	18
	5	10		12	21		17	20
	6	6		12	24		18	27
	6	11		12	27	VII.	19	29
	7	6		13	15		20	30
	7	9					21	31
	7	10					22	31
	7	28					23	34

A P P E N D I X.

SCIENTIAM SPATII *absolute veram* exhibens:
a veritate aut falsitate Axiomatis XI Euclidei
(a priori haud unquam decidenda) in-
dependentem; adjecta ad casum fal-
sitatis, quadratura circuli
geometrica.

Auctore JOHANNB BOLYAI de eadem, Geometrarum
in Exercitu Caesareo Regio Austriaco Ca-
strensum Capitaneo.

EXPLICATIO SIGNORUM.

- \overline{ab} denotet complexum *omnium* punctorum cum punctis a , b in recta sitorum.
 \overline{ab} rectæ \overline{ab} in a bifariam sectæ dimidium illud, quod punctum b complectitur.
 $\overline{\overline{abc}}$ complexum *omnium* punctorum, quæ cum punctis a , b , c (non in eadem recta sitis) in eodem plano sunt.
 \overline{abc} plani $\overline{\overline{abc}}$ per \overline{ab} bifariam secti dimidium, punctum c complectens.
 \overline{abc} portionum, in quas $\overline{\overline{abc}}$ per complexum rectarum \overline{ba} , \overline{bc} dividitur, *minorem*; sive *angulum*, cuius \overline{ba} , \overline{bc} crura sunt.
 \overline{abcd} (si d in abc sit et \overline{ba} , \overline{cd} se invicem non secant) portionem ipsius abc inter \overline{ba} , \overline{bc} , \overline{cd} comprehensam; \overline{bacd} vero portionem plani $\overline{\overline{abc}}$ inter \overline{ab} , \overline{cd} sitam.
 R angulum rectum.
 $\overline{ab} \simeq \overline{cd}$ $\overline{cab} = \overline{acd}$.
 \equiv congruens.*
 $x \sim a$ x tendere ad limitem a .
 $\circ r$ peripheriam circuli radii r .
 $\odot r$ aream circuli radii r .

* Sit fas, signo hocce, quo summus Geometra GAUSS *numeros congruos* insignivit, congruentiam geometricam quoque denotare: nulla ambiguitate exinde metuenda.

§. I.

Si rectam $\alpha\bar{m}$ non secet plani eiusdem recta $b\bar{n}$, at secet quævis $b\bar{p}$ Fig. 1.
(in $a\bar{b}n$): designetur hoc per $b\bar{n} \parallel \alpha\bar{m}$.

Dari talem $b\bar{n}$, et quidem *unicam*, e quovis puncto b (extra $\overline{\alpha m}$),
 atque

$$bam + abn \text{ non } > 2R$$

esse patet; nam bc circa b mota, donec

$$bam + abc = 2R$$

fiat, $b\bar{c}$ aliquando *primo* non secat $\alpha\bar{m}$, estque tunc $bc \parallel \alpha\bar{m}$.

Nec non patet esse $b\bar{n} \parallel em$, ubivis sit e in $\overline{\alpha m}$ (supponendo in omnibus talibus casibus esse $\alpha m > ae$).

Et si, puncto c in $\alpha\bar{m}$ abeunte in infinitum, semper sit $cd = cb$: erit
 semper

$$cdb = (cbd < nbc);$$

ast $nbc - o$; adeoque et $adb - o$.

§. 2.

Si $b\bar{n} \parallel \alpha\bar{m}$; est quoque $cn \parallel \alpha\bar{m}$.

Fig. 2.

Nam sit d ubicunque in $macn$. Si c in $b\bar{n}$ sit; $b\bar{d}$ secat $\alpha\bar{m}$ (propter $b\bar{n} \parallel \alpha\bar{m}$), adeoque et $c\bar{d}$ secat $\alpha\bar{m}$; si vero c in $b\bar{p}$ fuerit; sit $b\bar{q} \parallel c\bar{d}$: cadit $b\bar{q}$ in $a\bar{b}n$ (§. 1.) secatque $\alpha\bar{m}$, adeoque et $c\bar{d}$ secat $\alpha\bar{m}$. Quævis $c\bar{d}$ igitur (in acn) secat in utroque casu $\alpha\bar{m}$ absque eo, ut cn ipsam $\alpha\bar{m}$ secet. Est ergo semper $cn \parallel \alpha\bar{m}$.

§. 3.

Fig. 2. *Si tam br quam cs sit : am, et c non sit in br; tum br, cs se invicem haud secant.*

Si enim br, cs punctum d commune haberent; (per §. 2.) essent dr et ds simul : am, caderetque (§. 1.) ds in dr et c in br (contra hyp.).

§. 4.

Fig. 3. *Si man > mab; pro quovis punto b ipsius ab datur tale c in am, ut sit bcm = nam.*

Nam datur (per §. 1.) bdm > nam, adeoque mdp = man, caditque b in nadp. Si igitur nam iuxta am feratur, usquequo ari in dpm veniat; aliquando ari per b transiisse, et aliquod bcm = nam esse oportet.

§. 5.

Fig. 1. *Si bn || am, datur tale punctum f in am, ut sit fm = bn.*

Nam (per §. 1.) datur bcm > cbn; et si ce = cb, adeoque ec = bc; patet esse bem < ebn. Feratur p per ec, angulo bpm semper u, et angulo pbn semper v dicto; patet u esse prius ei simultaneo v minus, posterius vero esse maius. Crescit vero u a bem usque bcm continuo; cum (per §. 4.) nullus angulus > bem et < bcm detur, cui u aliquando = non fiat; pariter decrescit v ab ebn usque cbn continuo: datur itaque in ec tale f, ut bfm = fbn sit.

§. 6.

Si bn || am, atque ubivis sit e in am et g in bn: tum gn || em et em || gn.

Nam (per §. 1.) est bn || em, et hinc (per §. 2.) gn || em.

Si porro fm = bn (§. 5.); tum mfbn = nbfm, adeoque (cum bn || fm sit) etiam fm || bn, et (per præc.) em || gn.

§. 7.

Si tam bn quam cp sit ||am, et c non sit in bn: est etiam bn || cp. Fig. 4.

Nam $b\bar{n}$, $c\bar{p}$ se invicem non secant (§. 3.); sunt vero am, bn , cp aut in plano, aut non; atque in casu primo am aut in $bncp$ est, aut non.

Si am, bn , cp in plano sint, et am in $bncp$ cadat; tum quævis $b\bar{q}$ (in nbc) secat \bar{am} in aliquo puncto d (quia $bn \parallel am$); porro cum $dm \parallel cp$ sit (§. 6.), patet $d\bar{q}$ secare $c\bar{p}$, adeoque esse $bn \parallel cp$.

Si vero bn , cp in eadem plaga ipsius am sint; tum aliqua earum ex. gr. cp *intra* duas reliquas \bar{bn} , \bar{am} cadit; quævis $b\bar{q}$ (in nba) autem secat \bar{am} , adeoque et ipsam \bar{cp} . Est itaque $bn \parallel cp$.

Si mab, mac *angulum* efficiant: tum cbn cum abn nonnisi $b\bar{n}$, \bar{am} vero (in abn) cum $b\bar{n}$, adeoque nbc quoque cum \bar{am} , nihil commune habent. Per quamvis $b\bar{d}$ (in nba) autem positum $bc\bar{d}$ secat \bar{am} , quia (propter $bn \parallel am$) $b\bar{d}$ secat \bar{am} . Moto itaque $bc\bar{d}$ circa bc , donec ipsam \bar{am} *prima vice* deserat, postremo cadet $bc\bar{d}$ in $bc\bar{n}$. Eadem ratione cadet idem in $bc\bar{p}$; cadit igitur bn in bcp . Porro si $br \parallel cp$; tum (quia etiam $am \parallel cp$) pari ratione cadit br in bam ; nec non (propter $br \parallel cp$) in bcp . Itaque $b\bar{r}$ ipsis mab, pcb commune, nempe ipsum $b\bar{n}$ est, atque hinc $bn \parallel cp$.

Si igitur $cp \parallel am$, et b extra \bar{am} sit: tum sectio ipsorum bam , bcp , nempe $b\bar{n}$ est || tam ad am, quam ad cp.*

§. 8.

Si bn || et $\perp cp$ (vel brevius $bn \perp cp$), atque am (in $nbcp$) rectam Fig. 5. bc perpendiculariter bisecet; tum bn || am.

Si enim $b\bar{n}$ secaret \bar{am} , etiam $c\bar{p}$ secaret \bar{am} in eodem punto (cum $mabn \dots macp$), quod et ipsis $b\bar{n}$, $c\bar{p}$ commune esset, quamvis $bn \parallel cp$ sit. Quævis $b\bar{q}$ (in cbn) vero secat $c\bar{p}$; adeoque secat $b\bar{q}$ etiam \bar{am} . Consequenter $bn \parallel am$.

* Casu tertio *praemisso* duo priores, adinstar casus secundi §. 10. brevius ac elegantius simul absolvit possunt. (Ed. I. Tom. I. Errata Appendicis).

§. 9.

Fig. 6. *Si bn || am, map ⊥ mab, atque angulus, quem nbd cum nba (in ea plaga ipsius mabn, ubi map est) facit, sit < R: tum map et nbd se invicem secant.*

Nam sit

$$bam = R, ac \perp bn$$

(sive in b cadat c, sive non), et

$$ce \perp bn \text{ (in } nbd\text{);}$$

erit (per hyp.) ace < R, et af (⊥ ce) in ace cadet. Sit ap̄ sectio (punctum a commune habentium) ab̄f et amp̄; erit

$$bap = bam = R$$

(cum sit bam ⊥ map). Si denique ab̄f in abm̄ ponatur (a et b manentibus); cadet ap̄ in am̄; atque cum

$$ac \perp bn \text{ et } af < ac$$

sit, patet. af intra bn̄ terminari, adeoque bf in abn cadere. Secat autem bf ipsam ap̄ in hoc situ (quia bn || am), adeoque etiam in situ primo ap̄ et bf se invicem secant; estque punctum sectionis ipsis map̄ et nbd commune: secant itaque map̄ et nbd se invicem.

Facile ex hinc sequitur map̄ et nbd se mutuo secare, si summa internorum, quos cum mabn efficiunt, < 2R sit.

§. 10.

Fig. 7. *Si tam bn quam cp sit || ⊥ am; est etiam bn || ⊥ cp.*

Nam mab et mac aut *angulum* efficiunt, aut in *plano* sunt.

Si prius; bisecet qdf rectam ab perpendiculariter; erit dq ⊥ ab, adeoque dq || am (§. 8.); pariter si ers bisecet rectam ac perpendiculariter, est er || am; unde dq || er (§. 7.). Facile hinc (per §. 9.) consequitur, qdf

et \overline{ers} se mutuo secare, et sectionem \widetilde{fs} esse $\parallel dq$ (§. 7.), atque (propter $bn \parallel dq$) esse etiam

$$fs \parallel bn.$$

Est porro (pro quovis puncto ipsius \widetilde{fs})

$$fb = fa = fc,$$

caditque \widetilde{fs} in planum \overline{tgs} , rectam bc perpendiculariter bisecans. Est vero (per §. 7.) (cum sit $fs \parallel bn$) etiam

$$gt \parallel bn.$$

Pari modo demonstratur $gt \parallel cp$ esse. Interim gt bisecat rectam bc perpendiculariter; adeoque $tgbn = tgcp$ (§. 1.) et

$$bn \parallel cp.$$

Si bn , am , cp in plano sint; sit (*extra* hoc planum cadens) $fs \parallel am$; tum (per præc.) $fs \parallel am$ tam ad bn quam ad cp , adeoque et $bn \parallel am$.

§. 11.

Complexus puncti a , atque *omnium* punctorum, quorum quodvis b tale est, ut si $bn \parallel am$ sit, sit etiam $bn \perp am$; dicatur F : sectio vero ipsius F cum quovis plano rectam am complectente nominetur L .

In quavis recta, quæ $\parallel am$ est, F gaudet punto, et non nisi uno; atque patet L per am dividi in duas partes congruentes; dicatur am *axis* ipsius L ; patet etiam, in quovis plano rectam am complectente, pro *axe* am unicum L dari. Quodvis eiusmodi L , dicatur L *ipsius am* (in plano, de quo agitur, intelligendo). Patet per L circa am revolutum, F describi, cuius am *axis* vocetur, et vicissim F *axi am attribuatur*.

§. 12.

Si b ubivis in L ipsius am fuerit, et bn \parallel am (§. 11.); tum L ipsius am et L ipsius bn coincidunt.

Nam dicatur L ipsius b distinctiois ergo L : sique c ubiis in L . et $cp = bn$ §. 11.: erit cum et $bn = am$ sit $cp = am$ §. 10.: adeoque c etiam in L cadet. Et si c ubiis in L sit et $cp = am$: tum $cp = bn$ §. 10.: caditque c etiam in L §. 11. Itaque L et L sunt eadem: ac quævis b est etiam axis ipsius L . et inter omnes axes ipsius L , b est.

Idem de F eodem modo patet.

§. 13.

Fig. 2. Si $bn = am$, $cp = dq$, et $bam + abn = 2R$ sit; tum etiam $dcp + cdq = 2R$. Sit enim $ea = eb$ et $em = dp$ §. 4: erit cum

$$\begin{aligned} bam + abn &= 2R = abn + abd \\ \text{sit} \end{aligned}$$

$$ebd = eaf;$$

adeoque si etiam $bd = af$ sit,

$$\angle ebg - \angle eaf, \quad beg = aef,$$

cadetque g in $f\bar{e}$. Est porro $gfm + fgn = 2R$ quia $eab = efa$. Est etiam $gn = fm$ §. 6.; itaque si $mfrs = pcdq$, tum $rs = gn$ §. 7.. et r in vel extra fg cadit si cd non = fg , ubi res iam patet.

I. In casu primo est frs non $> rfm = fgn$, quia $rs = fm$; ast cum $rs = gn$ sit, est etiam frs non $< fgn$; adeoque $frs = fgn$, et

$$rfm + frs = gfm + fgn = 2R.$$

Itaque et $dcp + cdq = 2R$.

II. Si r extra fg cadat; tunc $ngr = mfr$, sitque $mfgn = ngl = lhl$ et ita porro, usquequo $f\bar{e}$ = vel prima vice $> fr$ fiat. Est heic $fo = hl$ §. 7.). Si f in r cadat; tum fo in rs cadit (§. 1.); adeoque

$$rfm + frs = lfm + fo = lfm + fgn = 2R;$$

si vero r in hl cadat, tum (per I.) est

$$rhl + hrs = 2R = rfm + frs = dcp + cdq.$$

§. 14.

Si $bn \parallel am$, $cp \parallel dq$, *et* $bam + abn < 2R$ *sit*; *tum etiam* $dcp + cdq < 2R$.

Si enim $dcp + cdq$ *non esset* $<$, *adeoque* (per §. 1.) *esset* $= 2R$; *tum* (per §. 13.) *etiam* $bam + abn = 2R$ *esset* (*contra hyp.*).

§. 15.

Perpensis §§. 13. et 14. Systema Geometriae hypothesi veritatis Axiomatis Euclidei XI. insistens dicatur Σ ; *et hypothesi contrariae superstructum sit S. Omnia, quae expresse non dicentur, in* Σ *vel in S esse; absolute enuntiari, i. e. illa, sive* Σ *sive S reipsa sit, vera asseri intelligatur.*

§. 16.

Si am *sit axis alicuius L; tum L in* Σ *recta* $\perp am$ *est.*

Fig. 5.

Nam sit e quovis puncto b ipsius L axis bn; erit in Σ

$$bam + abn = 2bam = 2R,$$

adeoque $bam = R$. *Et si c quodvis punctum in* \overline{ab} *sit, atque* $cp \parallel am$; *est* (per §. 13.) $cp \perp am$, *adeoque c in L* (§. 11.).

In S vero nulla 3 puncta a, b, c ipsius L vel F in recta sunt.

Nam aliquis axium am, bn, cp (ex. gr. am) intra duos reliquos cadit; et tunc (per §. 14.) *tam bam quam cam* $< R$.

§. 17.

L est etiam in S linea, et F superficies.

Fig. 7.

Nam (per §. 11.) *quodvis planum ad axem am* (per punctum aliquod *ipsius F*) *perpendiculare secat ipsum F in peripheria circuli, cuius planum* (per §. 14.) *ad nullum alium axem bñ perpendiculare est. Revolvatur F circa bn; manebit* (per §. 12.) *quodvis punctum ipsius F in F, et sectio* *ipsius F cum plano ad bñ non perpendiculari describet super-*

Item vero si L est une ligne telle que L et F soient dans la
mme droite alors il est facile de faire L perpendiculaire au
 F .

Il suffit de faire L' parallèle à L et à F .

§. 14.

Si L et F sont deux droites qui ne se coupent pas, et
qui ne sont pas dans la mme droite, alors il est facile

de faire L' perpendiculaire à L et à F . Pour faire cela il
est nécessaire de faire une droite L'' qui coupe les deux
droites L et F et de faire L' perpendiculaire à L'' et à F . Puisque L'' coupe L et F , il est facile de faire L' perpendiculaire à L et à F et il est facile de faire L'' perpendiculaire à L et à F .

Il suffit de faire L' perpendiculaire à L et à F et de faire L'' perpendiculaire à L et à F .

§. 15.

Perpendiculaire à une ligne L est une ligne L' qui coupe L et qui soit dans la
mme droite avec L .

Si L est une ligne telle que L soit perpendiculaire à L' alors il est facile de faire
une autre ligne L'' perpendiculaire à L et à L' et de faire L'' perpendiculaire à L et à F .
Puisque L'' coupe L et F , il est facile de faire L' perpendiculaire à L et à F .

§. 16.

Per quatuor duos punctos in F linea L determinatur §§. 11. et 15. :
utrumque enim ex §§. 16. et 17. L perpendicularis ad unius eorum axes sit

* Littera nominata a R. Descartes et communis est quae facit ea proportionem ex absolute pro
ratio Z. non ut illa est. Tunc i. Proportio reciprocum.

quivis angulus Llineus in F anguo planorum ad F per crura perpendicularium aequalis est.

§. 21.

Duae lineae Lformes ap, bd in eodem F, cum tertia Lformi ab Fig. 6. summam internorum <2R efficientes, se mutuo secant (per ap in F intelligendo L per a, p ductum, per ap vero dimidium illud eius ex a incipiens, in quod p cadit).

Nam si am, bn axes ipsius F sint; tum am̄, bn̄ secant se invicem (§. 9.); atque F secat eorundem sectionem (per §§. 7. et 11.); adeoque et ap, bd se mutuo secant.

Patet ex hinc Axioma XI. et omnia, quæ in Geometria Trigonometriaque (plana) asseruntur, *absolute* constare in F, rectarum vices lineis L subeuntibus: idcirco functiones trigonometricæ abhinc eodem sensu accipientur, quo in Σ' veniunt; et peripheria circuli, cuius radius Lformis =r in F, est =2πr, et pariter ⊙r (in F) =πr² (per π intelligendo $\frac{1}{2}\odot 1$ in F, sive notum 3.1415926 . . .).

§. 22.

Si ab fuerit L ipsius am, et c in am; atque angulus cab (e recta Fig. 9. am et Lformi linea qb compositus) feratur prius iuxta ab, tum iuxta ba semper porro in infinitum: erit via cd ipsius c linea L ipsius cm.

Nam (posteriore l dicta) sit punctum quodvis d in cd, dn || cm, et b punctum ipsius L in dn cadens; erit bn ≈ am, et ac = bd, adeoque dn ≈ cm, consequ. d in l. Si vero d in l et dn || cm, atque b punctum ipsius L ipsi dn commune sit; erit am ≈ bn et cm ≈ dn, unde manifesto bd = ac, cadetque d in viam puncti c, et sunt l et cd eadem. Designetur tale l per l || L.

§. 23.

Si linea L formis cd || ab (§. 22.), et ab = be, atque am, bn, ep sint Fig. 9. axes; erit manifesto cd = df; et si quælibet 3 puncta a, b, e fuerint ipsius

1. δ is a function of x and y and δ is a function of t

$\delta = \delta(x, y)$

$\delta = \delta(t)$ and δ is a function of x , y and t

$\delta = \delta(x, y, t)$

$\delta = \delta(x, y, t)$

$\delta = \delta$

δ is a function of x and y and δ is a function of t .

$\delta = \delta(x, y)$

$\delta = \delta(t)$ and δ is a function of x , y and t .

unde $\text{ambn} = \text{amep}$ erit, etsi hoc illius qualevis multiplum sit; quod singularare quidem est, sed absurditatem ipsius S evidenter non probat.

§. 25.

In quovis rectilineo triangulo sunt peripheriae radiorum lateribus Fig. 10. aequalium, uti sinus angulorum oppositorum.

Sit enim $\text{abc} = R$, et $\text{am} \perp \text{bac}$, atque sint bn , $\text{cp} \parallel \text{am}$; erit $\text{cab} \perp \text{ambn}$, adeoque (cum $\text{cb} \perp \text{ba}$ sit) $\text{cb} \perp \text{ambn}$, consequ. $\text{cpbn} \perp \text{ambn}$. Secet F ipsius cp rectas $\overline{\text{bn}}$, $\overline{\text{am}}$ (respective) in δ , ϵ , et fascias cpbn , cpam , bnam in lineis L formibus cd , ce , de ; erit (§. 20.) $\text{cde} = \text{angulo ipsorum } \text{n}dc$, $\text{n}de$, adeoque $= R$; atque pari ratione est $\text{ced} = \text{cab}$.

Est autem (per §. 21.) in L lineo triangulo ced (heic radio semper $= 1$ posito)

$$\text{ec} : \text{dc} = 1 : \sin. \text{dec} = 1 : \sin. \text{cab}.$$

Est quoque (per §. 21.)

$$\begin{aligned} \text{ec} : \text{dc} &= \circ \text{ec} : \circ \text{dc} \text{ (in } F) \\ &= \circ \text{ac} : \circ \text{bc} \text{ (§. 18.);} \end{aligned}$$

adeoque est etiam

$$\circ \text{ac} : \circ \text{bc} = 1 : \sin. \text{cab};$$

unde assertum pro quovis triangulo liquet.

§. 26.

In quovis sphaerico triangulo sunt sinus laterum, uti sinus angulorum iisdem oppositorum. Fig. 11.

Nam sit $\text{abc} = R$, et ced perpendicularare ad sphæræ radius oa ; erit $\text{ced} \perp \text{aob}$, et (cum etiam $\text{hoc} \perp \text{boa}$ sit) $\text{cd} \perp \text{ob}$. In triangulis ceo , cdo vero est (per §. 25.)

$$\begin{aligned} \circ \text{ec} : \circ \text{oc} : \circ \text{dc} &= \sin. \text{coe} : 1 : \sin. \text{cod} \\ &= \sin. \text{ac} : 1 : \sin. \text{bc}; \end{aligned}$$

interim (§. 25.) etiam

itaque $\odot ec : \odot dc = \sin. cde : \sin. ced ;$
 $\sin. ac : \sin. bc = \sin. cde : \sin. ced ;$
 est vero $cde = R = cba$, atque $ced = cab$. Consequenter
 $\sin. ac : \sin. bc = 1 : \sin. a.$

E quo promanans Trigonometria sphaerica ab Axiomate XI. independenter stabilita est.

§. 27.

Fig. 12. *Si ac, bd sint \perp ab, et feratur cab iuxta \bar{ab} ; erit (via puncti c dicta heic cd)*

$$cd : ab = \sin. u : \sin. v.$$

Nam sit $de \perp ca$; est in triangulis $a de$, $a db$ (per §. 25.)

$$\odot ed : \odot ad : \odot ab = \sin. u : 1 : \sin. v.$$

Revoluto $bacd$ circa ac , describetur $\odot ab$ per b , $\odot ed$ per d ; et via dictæ cd denotetur heic per $\odot cd$. Sit porro polygonum quodvis $bfg \dots$ ipsi $\odot ab$ inscriptum; nascetur per plana ex omnibus lateribus bf , fg \dots , ad $\odot ab$ perpendicularia, in $\odot cd$ quoque figura polygonalis totidem laterum; et demonstrari (ad instar §. 23.) potest, esse

adeoque $cd : ab = dh : bf = hf : fg = \dots,$
 $dh + hf + \dots : bf + fg + \dots = cd : ab$

Quovis laterum bf , fg , \dots ad limitem o tendente, manifesto

$$bf + fg + \dots \sim \odot ab \quad \text{et} \quad dh + hf + \dots \sim \odot ed.$$

Itaque etiam

$$\odot ed : \odot ab = cd : ab.$$

Erat vero

$$\odot ed : \odot ab = \sin. u : \sin. v.$$

Consequ.

$$cd : ab = \sin. u : \sin. v.$$

Remoto ac a $b\delta$ in infinitum, manet

$$\begin{aligned} & \text{adeoque etiam} & c\delta : ab \\ & & \sin. u : \sin. v \\ & \text{constans; } u \text{ vero } \sim R \text{ (§. 1.)}, \text{ et si } \delta m \parallel bn \text{ sit, } v \sim z; \text{ unde fit} \\ & & c\delta : ab = 1 : \sin. z. \end{aligned}$$

Via dicta $c\delta$ denotabitur per $c\delta \parallel ab$.

§. 28.

Si bn $\parallel \Delta am$, et c in am, atque ac = x sit: erit X (§. 23.)

Fig. 13.

$$= \sin. u : \sin. v.$$

Nam si $c\delta$ et ae sint $\perp bn$ et $bf \perp am$; erit (ad instar §. 27.)

$$\bigcirc bf : \bigcirc c\delta = \sin. u : \sin. v.$$

Est autem evidenter $bf = ae$: quamobrem

$$\bigcirc ea : \bigcirc dc = \sin. u : \sin. v.$$

In superficiebus vero *F*ormibus ipsorum am et cm (ipsum $ambn$ in ab et cg secantibus) est (per §. 21.)

$$\bigcirc ea : \bigcirc dc = ab : cg = X.$$

Est itaque etiam

$$X = \sin. u : \sin. v.$$

§. 29.

Si bam = R, ab = y, et bn $\parallel am$ sit; erit in S

Fig. 14.

$$Y = \cot. \frac{1}{2} u.$$

Nam si fuerit $ab=ac$, et $cp \parallel am$ (adeoque $bn \parallel cp$), atque $pcd=qcd$; datur (§. 19.) $ds \perp cd$, ut $ds \parallel cp$, adeoque (§. 1.) $dt \parallel cq$ sit. Si porro $be \perp ds$; erit (§. 7.) $ds \parallel bn$, adeoque (§. 6.) $bn \parallel es$, et (cum $dt \parallel cq$ sit) $bq \parallel et$; consequ. (§. 1.) $ebn=ebq$.

Repræsententur, bcf ex L ipsius bn , et $f\bar{g}$, $\bar{d}h$, $c\bar{k}$ et $e\bar{l}$ ex L formibus lineis ipsorum ft , dt , cq et et ; erit evidenter (§. 22.)

	$hg = df = dk = hc$;
itaque	$cq = 2ch = 2v$.
Pariter patet	$bg = 2bl = 2z$
esse. Est vero	$bc = bg - cq$:
quapropter	$y = z - v$,
adeoque (§. 24.)	$Y = Z:V$.
Est demum (§. 28.)	

$$Z = 1 : \sin \frac{I}{2} u \text{ et } I' = 1 : \sin \left(R - \frac{I}{2} u \right).$$

consequ.

$$Y = \cot \frac{I}{2} u.$$

§. 30.

Fig. 15. Verumtamen facile ex §. 25. patet, resolutionem problematis *Trigonometriae planae* in S , peripheriae per radium expressæ indigere; hoc vero rectificatione ipsius L obtineri potest.

Sint ab , cm , $c'm' \perp a\bar{c}$, atque b ubivis in $a\bar{b}$; erit (§. 25.)

$$\begin{aligned} \text{et} \quad & \sin u : \sin v = \odot p : \odot y \\ \text{adeoque} \quad & \sin u : \sin v = \odot p : \odot y'; \\ & \frac{\sin u}{\sin v} = \frac{\sin u'}{\sin v'} \odot y'. \end{aligned}$$

Est vero per §. 27.

$\sin. v : \sin. v' = \cos. u : \cos. u'$;
consequ.

$$\frac{\sin. u}{\cos. u} \circ y = \frac{\sin. u'}{\cos. u'} \circ y',$$

seu

$$\circ y : \circ y' = \tan. u' : \tan. u = \tan. w : \tan. w'.$$

Sint porro $cn \parallel ab$, $c'n \parallel ab$ et cd , $c'd'$ lineæ L formes ad ab perpendiculares; erit (§. 21.) etiam

$\circ y : \circ y' = r : r'$,
adeoque

$$r : r' = \tan. w : \tan. w'.$$

Crescat iam ρ ab a incipiendo in infinitum; tum $w \sim z$ et $w' \sim z'$; qua propter etiam

$$r : r' = \tan. z : \tan. z'.$$

Constans $r : \tan. z$ (ab r independens) dicatur i ; dum $y \sim o$, est

$$\left(\frac{r}{y} = \frac{i \tan. z}{y} \right) \sim i,$$

adeoque

$$\frac{y}{\tan. z} \sim i.$$

Ex §. 29. fit

$$\tan. z = \frac{I}{2}(Y - Y^{-i});$$

itaque

$$\frac{2y}{Y - Y^{-i}} \sim i,$$

seu (§. 24.)

$$\frac{\frac{2y}{I^i}}{\frac{2y}{I^{-i}} - 1} \sim i.$$

Notum autem est, expressionis istius (dum $y \sim o$) limitem esse
 $\frac{i}{\log. \text{nat. } I}$; est ergo

$$\frac{i}{\log. \text{nat. } I} = i \quad \text{et} \quad I = e = 2.7182818\dots,$$

quæ quantitas insignis hic quoque elucet. Si nempe abhinc i illam rectam denotet, cuius $I = e$ sit, erit $r = i \tan z$. Erat autem (§. 21.) $\circ y = 2\pi r$; est igitur

$$\begin{aligned}\circ y &= 2\pi i \tan z = \pi i (Y - Y^{-1}) = \\ &= \pi i (e^{\frac{y}{i}} - e^{-\frac{y}{i}}) = \frac{\pi y}{\log. \text{nat. } Y} (Y - Y^{-1})\end{aligned}$$

(per §. 24.).

§. 31.

Fig. 16. Ad resolutionem omnium triangulorum rectangulorum rectilineorum trigonometricam (e qua omnium triangulorum resolutio in promtu est) in S 3 æquationes sufficiunt: nempe (a, b cathetus, c hypotenusa, et α, β angulos cathetis oppositos denotantibus) æquatio relationem exprimens *primo* inter a, c, α , *secundo* inter a, α, β , *tertio* inter a, b, c ; nimirum ex his *reliquae* 3 per eliminationem prodeunt.

I. Ex §§. 25. et 30. est

$$1 : \sin. \alpha = (C - C^{-1}) : (A - A^{-1}) = (e^{\frac{c}{i}} - e^{-\frac{c}{i}}) : (e^{\frac{a}{i}} - e^{-\frac{a}{i}});$$

(æquatio pro α, c, a).

II. Ex §. 27. sequitur (si $\beta \neq \gamma$ sit)

$$\cos. \alpha : \sin. \beta = 1 : \sin. u;$$

ex §. 29. autem fit

$$1 : \sin. u = \frac{1}{2} (A + A^{-1});$$

itaque

$$\cos. \alpha : \sin. \beta = \frac{1}{2} (A + A^{-1}) = \frac{1}{2} (e^{\frac{a}{i}} + e^{-\frac{a}{i}});$$

(æquatio pro α, β, a).

III. Si $\alpha\alpha' \perp \beta\alpha\gamma$, atque $\beta\beta'$ et $\gamma\gamma'$ fuerint $\parallel \alpha\alpha'$, (§. 27.), atque $\beta'\alpha'\gamma' \perp \alpha\alpha'$; erit manifesto (uti in §. 27.)

$$\frac{\beta\beta'}{\gamma\gamma'} = \frac{1}{\sin. u} = \frac{1}{2} (A + A^{-1}),$$

$$\frac{\gamma\gamma'}{\alpha\alpha'} = \frac{1}{2} (B + B^{-1}),$$

ac

$$\frac{\beta\beta'}{\alpha\alpha'} = \frac{1}{2} (C + C^{-1});$$

consequ.

$$\frac{1}{2} (C + C^{-1}) = \frac{1}{2} (A + A^{-1}) \frac{1}{2} (B + B^{-1}),$$

sive

$$e^{\frac{c}{i}} + e^{-\frac{c}{i}} = \frac{1}{2} (e^{\frac{a}{i}} + e^{-\frac{a}{i}}) (e^{\frac{b}{i}} + e^{-\frac{b}{i}});$$

(æquatio pro a, b, c).Si $\gamma\alpha\delta = R$, et $\beta\delta \perp \alpha\delta$ sit; erit

$$\circ c : \circ a = 1 : \sin. \alpha,$$

et

$$\circ c : \circ (d = \beta\delta) = 1 : \cos. \alpha,$$

adeoque ($\circ x^2$ pro quovis x factum $\circ x \cdot \circ x$ denotante) manifesto

$$\circ a^2 + \circ d^2 = \circ c^2.$$

Est vero (per §. 27. et II.)

$$\circ d = \circ b \cdot \frac{1}{2} (A + A^{-1}),$$

consequ.

$$(e^{\frac{c}{i}} - e^{-\frac{c}{i}})^2 = \frac{1}{4} (e^{\frac{a}{i}} + e^{-\frac{a}{i}})^2 (e^{\frac{b}{i}} - e^{-\frac{b}{i}})^2 + (e^{\frac{a}{i}} - e^{-\frac{a}{i}})^2;$$

alia æquatio pro a, b, c (cuius membrum secundum facile ad formam symmetricam seu invariabilem reducitur).

Denique ex

$$\frac{\cos. \alpha}{\sin. \beta} = \frac{1}{2} (A + A^{-1})$$

atque

$$\frac{\cos. \beta}{\sin. \alpha} = \frac{1}{2} (B + B^{-1})$$

fit (per III.)

$$\cot. \alpha \cot. \beta = \frac{1}{2} (e^{\frac{c}{i}} + e^{-\frac{c}{i}});$$

(æquatio pro α, β, c).

§. 32.

Restat adhuc modum *problemata* in S resolvendi breviter ostendere, quo (per exempla magis obvia) peracto, demum quid theoria hæcce præstet, candide dicetur.

Fig. 17. I. Sit \overline{ab} linea in plano, et $y = f(x)$ æquatio eius (pro coordinatis perpendicularibus), et quodvis incrementum ipsius z dicatur dz , atque incrementa ipsorum x , y , et areæ u , eidem dz respondentia, respective per dx , dy , du denotentur; sitque $bh \parallel cf$, et exprimatur (ex §§. 31. et 27.) $\frac{bh}{dx}$ per y , ac quæratur ipsius $\frac{dy}{dx}$ limes tendente dx ad limitem 0, (quod, ubi eiusmodi limes quæritur, subintelligatur): innotescet exinde etiam limes ipsius $\frac{dy}{bh}$, adeoque tg. hbq ; eritque, (cum hbc manifesto nec $>$ nec $<$ adeoque $= R$ sit), *tangens* in b ipsius bg per y determinata.

II. Demonstrari potest, esse

$$\frac{dz^2}{dy^2 + bh^2} \rightsquigarrow I.$$

Hinc *limes* ipsius $\frac{dz}{dx}$, et inde z integratione (per x expressum) reperitur.

Et potest lineæ cuiusvis *in concreto datae* æquatio in S inveniri, ex. gr. ipsius L .

Si enim aī axis ipsius L sit; tum quævis $c\tilde{b}$ ex aī secat L (cum per §. 19 quævis recta ex aī præter aī ipsum L secet); est vero (si bī axis sit)

$$X = 1 : \sin. cbn \quad (\text{§. 28.}),$$

atque

$$Y = \cot. \frac{I}{2} cbn \quad (\text{§. 29.}),$$

unde fit

$$Y = X + \sqrt{X^2 - 1}$$

seu

$$e^{\frac{y}{i}} = e^{\frac{x}{i}} + \sqrt{e^{\frac{2x}{i}} - 1}$$

aequatio quæsita. Erit hinc

$$\frac{dy}{dx} \sim X(X^2 - 1)^{-\frac{1}{2}};$$

atqui

$$\frac{bh}{dx} = i: \sin. cbn = X;$$

adeoque

$$\frac{dy}{bh} \sim (X^2 - 1)^{-\frac{1}{2}};$$

$$1 + \frac{dy^2}{bh^2} \sim X^2 (X^2 - 1)^{-1},$$

$$\frac{dz^2}{bh^2} \sim X^2 (X^2 - 1)^{-1},$$

$$\frac{dz}{bh} \sim X (X^2 - 1)^{-\frac{1}{2}}$$

atque

$$\frac{dz}{dx} \sim X^2 (X^2 - 1)^{-\frac{1}{2}};$$

unde per integrationem invenitur

$$z = i(X^2 - 1)^{\frac{1}{2}} = i \cot. cbn$$

(uti §. 30.).

III. Manifesto

$$\frac{du}{dx} \sim \frac{hfcbh}{dx},$$

quod (non nisi ab y dependens) iam primum per y exprimendum est;
unde u integrando prodit.

Si $ab = p$, $ac = q$, et $cd = r$, atque $cabdc = s$ sit; poterit (uti in II.) Fig. 12.
ostendi esse

$$\frac{ds}{dq} \sim r,$$

quod

$$= \frac{1}{2} p(e^{\frac{q}{i}} + e^{-\frac{q}{i}}),$$

atque integrando

$$s = \frac{1}{2} pi(e^{\frac{q}{i}} - e^{-\frac{q}{i}}).$$

Primo ut. exponit quodque actionem
invenire ut et utrum ex § 30 III. recte ex § 30 II. sequitur
ut ut quod actionem primum esse quodque haec linea
est illa.

Primum ut. supradictum est ac lignum pectus ρ = diametrum r linea
est ut ρ = recta determinata secundum haec actionem
linea L .

$$\frac{1}{2} \pi r^2 - e^{-\frac{r^2}{4}} \rho.$$

Primum supradictum velut per modum tractatum hunc per haec
actionem invenire ut et determinare ipsum haec linea per inter-
rogationem communem ut et cum omnia solida a ρ et r ac complanata
cum actionem ut ρ determinari. Haec ipsum ρ , et connecten-
tia diametri quantitate tunc. Reputatur solida istud tan per inter-
rogationem quam ut ea

$$= \frac{1}{2} \pi r^2 - e^{-\frac{r^2}{4}} + \frac{1}{2} \rho r.$$

Curvatura corporum ut S determinari possunt nec non cur-
vaturae. evolutae. evolventesque linearum qualiumvis s. Quod curva-
turam evolutam ea in S aut ipsius L est aut per radium circuli aut
distantiam curvae ad rectam lae ab hac recta determinatur; cum e
proposito ut facile ostendi possit praeter L . lineas circulares. ac rectae
in solidis in piano alias lineas uniformes dari.

IV. Pro circuito est ut in III.

$$\frac{d \circ x}{dx} = -\circ x,$$

unde per §. 30. integrando fit

$$\circ x = \pi i^2 e^i - 2 + e^{-\frac{x}{2}}.$$

V. Pro area cabdc : u linea L formi ab = r , huic la cd = y , ac
rectis ac, bd $\perp x$ clausa est

$$\frac{du}{dx} \sim y,$$

atque (§. 24.)

$$y = re^{-\frac{x}{i}};$$

adeoque (integrando)

$$u = ri(1 - e^{-\frac{x}{i}}).$$

Crescente x in infinitum, fiet in $S e^{-\frac{x}{i}} \sim 0$, adeoque $u \sim ri$. Per *quantitatem* ipsius mabn in posterum limes iste intelligetur.

Simili modo invenitur, quod si p sit figura in F ; spatium a p et complexu axium e terminis ipsius p ductorum clausum = $\frac{1}{2}pi$ sit.

VI. Si angulus ad centrum segmenti z sphæræ sit $2u$, peripheria Fig. 10. circuli maximi sit p , et arcus fc (anguli u) = x ; erit (§. 25.)

$$1 : \sin. u = p : \circ bc,$$

et hinc

$$\circ bc = p \sin. u.$$

Interim est

$$x = \frac{pu}{2\pi}, \quad ac \quad dx = \frac{pdu}{2\pi}.$$

Est porro

$$\frac{dz}{dx} \sim \circ bc,$$

et hinc

$$\frac{dz}{du} \sim \frac{p^2}{2\pi} \sin. u,$$

unde (integrando)

$$z = \frac{\sin. vers. u}{2\pi} p^2.$$

Cogitetur F in quod p (per meditullum f segmenti transiens) cadit; planis \overline{fem} , \overline{cem} per af , ac ad F perpendiculariter positis, ipsumque in feg , ce secantibus; et considerentur L formis cd (ex c ad feg perpendicularis) nec non L formis cf ; erit (§. 20.)

$$cef = u,$$

et (§. 21.)

$$\frac{fd}{p} = \frac{\sin. vers. u}{2\pi},$$

adeoque	$z = \text{fd}.p.$
Ast (§. 21.)	$p = \pi \cdot \text{fd}g,$
itaque	$z = \pi \cdot \text{fd} \cdot \text{fd}g.$
Est autem (§. 21.)	$\text{fd} \cdot \text{fd}g = \text{fc} \cdot \text{fc};$
consequ.	$z = \pi \cdot \text{fc} \cdot \text{fc} = \odot \text{fc}$ in $F.$

Fig. 14. Sit iam $bj = cj = r$; erit (§. 30.)

adeoque (§. 21.)	$2r = i(Y - Y^{-1}),$
Est quoque (IV.)	$\odot 2r$ (in $F) = \pi i^2 (Y - Y^{-1})^2.$
	$\odot 2y = \pi i^2 (Y^2 - 2 + Y^{-2});$

igitur $\odot 2r$ (in $F) = \odot 2y$, adeoque et superficies z segmenti sphærici
aequatur circulo, chorda fc tanquam radio descripto.

Hinc tota sphæræ superficies

$$= \odot \text{fg} = \text{fd}g \cdot p = \frac{p^2}{\pi},$$

suntque superficies sphærarum, uti secundæ potentiae peripheriarum
earundem maximarum.

VII. Soliditas sphæræ radii x in S reperitur simili modo

$$= \frac{1}{2} \pi i^3 (X^2 - X^{-2}) - 2\pi i^2 x;$$

Fig. 12. superficies per revolutionem lineæ cd circa ab orta

$$= \frac{1}{2} \pi i p (Q^2 - Q^{-2}),$$

et corpus per $cabd$ descriptum

$$= \frac{1}{4} \pi i^2 p (Q - Q^{-1})^2.$$

Quomodo vero omnia a (IV.) hucusque tractata etiam absque integratione perfici possint, brevitatis studio suppressuntur.

Demonstrari potest, *omnis expressionis literam i continentis (adeoque hypothesi, quod detur i, innixæ) limitem, crescente i in infinitum, exprimere quantitatem plane pro Σ (adeoque pro hypothesi nullius i), siquidem non eveniant aequationes identicae.* Cave vero intelligas putari, *systema ipsum variari posse (quod omnino in se et per se determinatum est) sed tantum hypothesin, quod successive fieri potest, donec non ad absurdum perducti fuerimus.* Posito igitur, quod in *tali* expressione litera *i* pro casu, si S esset reipsa, *illam* quantitatem unicam designet, cuius $I = e$ sit; si vero *revera Σ* fuerit, *limes dictus* loco expressionis accipi cogitetur: manifesto *omnes* expressiones ex *hypothesi realitatis* ipsius S oriundæ (hoc sensu) *absolute valent*, etsi *prorsus ignotum sit, num Σ sit, aut non sit.*

Ita e. g. ex expressione in §. 30. obtenta facile (et quidem *tam differentiationis auxilio, quam absque eo*) valor notus pro Σ prodit

$$\odot x = 2\pi x;$$

ex I. (§. 31.) rite tractato, sequitur

$$1 : \sin. \alpha = c : a;$$

ex II. vero

$$\frac{\cos. \alpha}{\sin. \beta} = 1, \text{ adeoque } \alpha + \beta = R;$$

æquatio *prima* in III. fit identica, adeoque *valet* pro Σ , quamvis nihil in eo *determinet*; ex *secunda* autem fluit

$$c^2 = a^2 + b^2.$$

Aequationes notae fundamentales trigonometriae planae in Σ .

Porro inveniuntur (ex §. 32.) pro Σ area et corpus in III., utrumque

$$= pq;$$

ex IV.

$$\odot x = \pi x^2;$$

ex VII. sphæra radii x

$$= \frac{4}{3} \pi x^3$$

Et.

Sunt quoque theorematum ad finem VI. enunciata manifesto *inconditionate vera*.

§. 33.

Superest adhuc, quid theoria ista sibi velit, in §. 32. promissum exponere.

I. Num Σ aut S aliquod *reipsa* sit, indecimum manet.

II. Omnia ex hypothesi *falsitatis* Ax. XI. deducta semper *sensu* §. 32. intelligendo *absolute* valent, adeoque *hoc sensu nulli hypothesi innituntur*. Habetur idcirco *trigonometria plana a priori*, in qua *solum* sistema *verum ignotum* adeoque *solummodo absolutae magnitudines expressionum incognitæ manent*, per *unicum* vero casum notum, manifesto totum sistema figeretur. Trigonometria sphærica autem in §. 26. absolute stabilitur. Habeturque Geometria, Geometriæ planæ in Σ prorsus analoga in F .

III. Si *constaret* Σ esse, nihil hoc respectu amplius incognitum esset; si vero *constaret non esse* Σ , tunc (§. 31.) e. g. e lateribus x, y et angulo rectilineo ab iis intercepto, in *concreto datis* manifesto in se et per se impossibile esset triangulum absolute resolvere i. e. a priori determinare angulos ceteros et *rationem lateris tertii* ad duo data; nisi X, Y determinantur, ad quod *in concreto* haberi aliquod a oportet, cuius A notum esset; atque tum *i unitas naturalis longitudinum* esset, *sicuti e est basis logarithmorum naturalium*. Si existentia huius *i* constiterit; quomodo ad usum saltem quam exactissime construi possit, ostendetur.

IV. Sensu in I. et II. exposito patet, omnia in spatio methodo recentiorum Analytica intra iustos fines valde laudanda absolvi posse.

V. Denique lectoribus benevolis haud ingratum futurum est; pro casu illo, quodsi non Σ sed S reipsa esset, circulo æquale rectilineum construi.

§. 34.

Ex δ ducitur dm an modo sequente.

Fig. 12.

Fiat ex δ

$$\delta b \perp an;$$

erigatur e punto quovis aliquo a rectæ ab

$$ac \perp an \text{ (in } \delta ba\text{),}$$

et demittatur

$$\delta e \perp ac;$$

erit (§. 27.)

$$\odot ed : \odot ab = 1 : \sin z,$$

siquidem fuerit $\delta m \parallel bn$.

Est vero $\sin z$ non > 1 , adeoque ab non $> \delta e$. Descriptus igitur quadrans radio ipsi δe æquali ex a in bac, gaudebit puncto aliquo b vel o cum $b\delta$ communi. Priore in casu manifesto $z = R$; in posteriore vero erit (§. 25.)

$$(\odot ao = \odot ed) : \odot ab = 1 : \sin aob,$$

adeoque

$$z = aob.$$

Si itaque fiat $z = aob$, erit $\delta m \parallel bn$.

§. 35.

Si fuerit S reipsa; ducetur recta ad anguli acuti crus unum perpendicularis, quae ad alterum sit, hoc modo.

Fig. 18.

Sit am $\perp bc$, et accipiatur $ab = ac$ tam parvum (per §. 19.), ut si ducatur $bn \parallel am$ (§. 34.), sit $abn >$ angulo dato. Ducatur porro cp $\parallel am$ (§. 34.), fiantque nbq, pcd utrumque æquale angulo dato; et b̄q, c̄d se mutuo secabunt. Secet enim b̄q, (quod per constr. in nbc cadit) ipsam cp in e; erit (propter $bn \approx cp$) $ebc < ecb$, adeoque $ec < eb$. Sint

$$ef = ec, efr =ecd, \text{ et } fs \parallel ep;$$

cadet fs in b̄fr. Nam cum $bn \approx cp$, adeoque $bn \approx ep$, atque $bn \parallel fs$ sit;

erit (§. 14.)

$$\mathfrak{f}bn + b\mathfrak{f}s < 2R = \mathfrak{f}bn + b\mathfrak{f}r;$$

itaque $b\mathfrak{f}s < b\mathfrak{f}r$. Quamobrem $\mathfrak{f}r$ secat $\mathfrak{e}\tilde{p}$, adeoque $c\tilde{d}$ quoque ipsam $e\tilde{q}$ in puncto aliquo d .

Sit iam $\mathfrak{d}g = dc$, atque $\mathfrak{d}gt = dcp = gbn$; erit (cum $c\tilde{d} \simeq g\tilde{d}$ sit)

$$bn \simeq gt \simeq cp.$$

Si fuerit lineæ L formis ipsius bn , punctum in $b\tilde{q}$ cadens f (§. 19.), et axis $\mathfrak{f}l$; erit

$$bn \simeq \mathfrak{f}l,$$

adeoque

$$b\mathfrak{f}l = bgt = dcp;$$

sed etiam

$$\mathfrak{f}l \simeq cp:$$

cadit ergo f manifesto in g , estque $gt \parallel bn$. Si vero ho ipsum bg perpendiculariter bisecet; erit $ho \perp bn$ constructum.

§. 36.

Fig. 10. Si fuerint data recta $c\tilde{p}$ et planum $m\tilde{a}b$, atque fiat $cb \perp m\tilde{a}b$, (in $\mathfrak{b}cp$) $bn \perp bc$, et $cq \parallel bn$ (§. 34.); *sectio ipsius cp* (si hæc in bcq cadat) *cum bn* (in $c\tilde{b}n$), adeoque *cum m̄ab* reperitur. Et si fuerint data duo plana $p\tilde{c}q$, $m\tilde{a}b$, et sit $cb \perp m\tilde{a}b$, $cr \perp p\tilde{c}q$, atque (in $\mathfrak{b}cr$) $bn \perp bc$, $cs \perp cr$; cadent bn in $m\tilde{a}b$, et cs in $p\tilde{c}q$; et sectione ipsarum bn , cs (si detur) reperita, erit perpendicularis in $p\tilde{c}q$ per eandem ad cs ducta manifesto *sectio ipsorum m̄ab, p̄cq*.

§. 37.

Fig. 7. In \overline{am} " bn reperitur *tale a, ut sit am \sim bn*; si (per §. 34.) construatur extra $n\tilde{b}m$ $gt \parallel bn$, et fiant $bg \perp gt$, $gc = gb$, atque $cp \parallel gt$; ponaturque $t\tilde{g}d$ ita, ut efficiat cum $t\tilde{g}b$ angulum illi æqualem, quem $p\tilde{c}a$ cum $p\tilde{c}b$ facit; atque quæratur (per §. 36.) *sectio dq ipsorum tgd, nbā*; fiatque

$ba \perp dq$. Erit enim vero ob triangulorum L lineorum in F ipsius bn exortorum similitudinem (§. 21.) manifesto $db = da$, et $am = bn$.

Facile hinc patet (L lineis per *solos terminos* datis) reperiri posse etiam *terminos* proportionis quartum ac medium, atque omnes constructiones geometricas, quae in Σ in plano fiunt, hoc modo in F *absque XI. Axiomate* perfici posse. Ita e. g. $4R$ in quotvis partes æquales geometricice dividi potest, si sectionem istam in Σ perficere licet.

§. 38.

Si construatur (per §. 37.) e. g. $nbq = \frac{1}{3} R$, et fiat (per §. 35.) in S ad Fig. 14. bq perpendicularis $am \perp bn$, atque determinetur (per §. 37.) $jm = bn$; erit, si $ja = x$ sit, (§. 28.)

$$X = 1 : \sin. \frac{1}{3} R = 2,$$

atque x *geometrica* constructum.

Et potest nbq ita computari, ut ja ab i quovis dato minus discrepet, cum nonnisi $\sin. nbq = \frac{1}{e}$ esse debeat.

§. 39.

Si fuerint (in plano) pq et st , \parallel rectæ mn (§. 27.), et ab , cd sint perpendiculares ad mn æquales; manifesto est Fig. 19.

$$\triangle dec \sim \triangle bea,$$

adeoque anguli (forsitan mixtilinei) ecp , eat congruent, atque

$$ec = ea.$$

Si porro $cf = ag$, erit

$$\triangle acf \sim \triangle cag,$$

et utrumque *quadrilateri* $fagc$ dimidium est. Si $fagc$, $hagh$ duo eiusmodi quadrilatera fuerint ad ag , inter pq et st ; æqualitas eorum (uti apud EUCLIDEM), nec non triangulorum agc , agh eidem ag insistentium,

verticesque in \overline{pq} habentium, æqualitas patet. Est porro

$$\begin{aligned} \text{atque} \quad acf &= cag, \quad gcq = cga, \\ (\S. 32.), \quad \text{adeoque etiam} \quad acf + acg + gcq &= 2R \\ &cag + acg + cga = 2R; \end{aligned}$$

itaque in quovis eiusmodi triangulo acg summa trium angulorum $= 2R$.

Sive in ag (quæ $\parallel mn$) ceciderit autem recta ag, sive non; triangulorum *rectilineorum* agc, agh tam ipsorum, quam summarum angulorum ipsorumdem, æqualitas in aperto est.

§. 40.

Fig. 20. *Aequalia triangula abc, abd (ab hinc rectilinea) uno latere aequali gaudentia, summas angulorum aequales habent.*

Nam dividat mn bifariam tam ac quam bc, et sit pq (per c) $\parallel mn$; cadet d in \overline{pq} . Nam si bd ipsum mn in puncto e, adeoque ($\S. 39.$) ipsum \overline{pq} ad distantiam ef = eb secet; erit

$$\begin{aligned} \Delta abc &= \Delta abf, \\ \text{adeoque et} \quad \Delta abd &= \Delta abf, \end{aligned}$$

unde d in f cadit: si vero bd ipsum mn non secuerit, sit c punctum, ubi perpendicularis rectam ab bisecans ipsum \overline{pq} secat, atque gs = ht ita, ut st productam bd in puncto aliquo f secet (quod fieri posse modo simili patet, ut $\S. 4.$); sint porro sl = sa, lo $\parallel st$, atque o sectio ipsorum bf et lo; esset tum ($\S. 39.$)

$$\begin{aligned} \Delta abl &= \Delta abo, \\ \text{adeoque} \quad \Delta abc &> \Delta abd \\ (\text{contra hyp.}). \end{aligned}$$

§. 41.

Aequalia triangula abc, def aequalibus angulorum summis gau- Fig. 21.
dent.

Nam secet mn tam ac quam bc, ita pq tam df quia in fe bifariam, et sit rs || mn, atque to || pq; erit perpendicularis ag ad rs aut æqualis perpendiculari dh ad to, aut altera e. g. dh erit maior: in quovis casu \odot df e centro a cum ḡ punctum aliquod f commune habet, eritque (§. 39.)

$$\triangle abf = \triangle abc = \triangle def.$$

Est vero $\triangle abf$ (per §. 40.) triangulo dfe, ac (per §. 39.) triangulo abc *aequiangulum*. Sunt igitur etiam triangula abc, def æquiangula.

In S converti quoque theorema potest. Sint enim triangula abc, def reciproce æquiangula, atque $\triangle bal = \triangle def$; erit (per præc.) alterum alteri, adeoque etiam $\triangle abc$ triangulo abl æquiangulum, et hinc manifesto

$$bcl + blc + cbl = 2R.$$

Atqui (ex §. 31.) cuiusvis trianguli angulorum summa in S est $< 2R$: cadit igitur l in c.

§. 42.

Si fuerit complementum summae angulorum trianguli abc ad 2R Fig. 22.

*trianguli def vero
est*

$$\triangle abc : \triangle def = u : v.$$

Nam si quodvis triangulorum acg, gch, hcb, dfb, ffe sit = p, atque

$$\triangle abc = mp, \quad \triangle def = np;$$

sitque s summa angulorum cuiusvis trianguli, quod = p est: erit mani-
festo

$$\begin{aligned}
 2R - u &= ms - (m-1)2R = 2R - m(2R - s), \\
 \text{et} \quad u &= m(2R - s), \\
 \text{et pariter} \quad v &= n(2R - s). \\
 \text{Est igitur} \quad \Delta abc : \Delta def &= m : n = u : v.
 \end{aligned}$$

Ad casum incommensurabilitatis triangulorum abc , def quoque extendi facile patet.

Eodem modo demonstratur triangula in superficie sphærica esse uti *excessus* summarum angulorum eorundem supra $2R$. Si duo anguli trianguli sphærici recti fuerint, tertius z erit excessus dictus; est autem triangulum istud (peripheria maxima p dicta) manifesto

$$= \frac{z}{2\pi} \cdot \frac{p^2}{2\pi} \quad (\S. 32. VI.);$$

consequenter quodvis triangulum, cuius angulorum excessus $= z$, est

$$= \frac{zp^2}{4\pi^2}.$$

§. 43.

Fig. 15. Iam *area* trianguli rectilinei in S per summam angulorum exprimitur.

Si ab crescat in infinitum; erit ($\S. 42.$)

$$\begin{aligned}
 \Delta abc : (R - u - v) \\
 \text{constans. Est vero} \quad \Delta abc \sim bacn \quad (\S. 32. V.) \\
 \text{et} \quad R - u - v \sim z \quad (\S. 1.); \\
 \text{adeoque} \quad bacn : z = \Delta abc : (R - u - v) = bac'n' : z'.
 \end{aligned}$$

Est porro manifesto

$$bdcn : bd'c'n' = r : r' = \text{tang. } z : \text{tang. } z' \quad (\S. 30.).$$

Pro $y' \sim o$ autem est

$$\frac{bd'cn'}{bac'n'} \sim 1,$$

nec non

$$\frac{\text{tang. } z'}{z'} \sim 1;$$

consequ.

$$bdcn : bacn = \text{tang. } z : z.$$

Erat vero (§. 32.)

$$bdcn = ri = i^2 \text{tang. } z;$$

est igitur

$$bacn = zi^2.$$

Quovis triangulo, cuius angulorum summæ complementum ad $2R$ z est, in posterum breviter Δ dicto, erit idcirco

$$\Delta = zi^2.$$

Facile hinc liquet, quod si

$$or \parallel am \quad \text{et} \quad ro \parallel ab$$

Fig. 14.

fuerint; *area* inter \widetilde{or} , \widetilde{st} , \widetilde{bc} comprehensa (quæ manifesto limes absolutus est areæ triangulorum rectilineorum sine fine crescentium, seu ipsius Δ pro $z \sim 2R$), sit

$$= \pi i^2 = \odot r \text{ in } F.$$

Limite isto per \square denotato, erit porro (per §. 30.)

Fig. 15.

$$\pi r^2 = \text{tang. } z^2 \square = \odot r \text{ in } F \text{ (§. 21.)}$$

$$= \odot s \text{ (per §. 32. VI.),}$$

si chorda dc s dicatur. Si iam radio dato s , circuli in plano (sive radio L formi circuli in F) perpendiculariter bisecto, construatur (per §. 34.) $db \parallel cn$; demissa perpendiculari ca ad db , et erecta perpendiculari cm ad ca ; habebitur z ; unde (per §. 37.) $\text{tang. } z^2$, radio L formi ad lubitum pro unitate assumto, *geometrice determinari potest per duas lineas uniformes eiusdem curvatura* (quæ solis terminis datis, constructis axis bus, manifesto tanquam rectæ commensurari, atque hoc respectu rectis æquivalentes spectari possunt).

Fig. 23. Porro construitur quadrilaterum ex. gr. regulare $= \square$, ut sequitur. Sit

$$abc = R, \quad bac = \frac{1}{2} R, \quad acb = \frac{1}{4} R, \quad \text{et} \quad bc = x;$$

poterit X (ex §. 31. II.) per meras radices quadraticas exprimi, et (per §. 37.) construi: habitoque X , (per §. 38., sive etiam 29. et 35.) x ipsum determinari potest. Estque octuplum $\triangle abc$ manifesto $= \square$, atque *per hoc, circulus planus radii s, per figuram rectilineam, et lineas uniformes eiusdem generis (rectis, quoad comparationem inter se, aequivalentes) geometricamente quadratus; circulus Fformis vero eodem modo complanatus: habeturque aut Axioma XI. Euclidis verum, aut quadratura circuli geometrica*; etsi hucusque indecimum manserit, quodnam ex his duobus revera locum habeat. Quoties $\tan z^2$ vel numerus integer vel fractio rationalis fuerit, cuius (ad simplicissimam formam reductæ) denominator aut numerus primus formæ $2^m + 1$ (cuius est etiam $2 = 2^0 + 1$) aut productum fuerit e quocunque primis huius formæ, quorum (ipsum 2, qui solus quotvis vicibus occurrere potest, excipiendo) quivis semel ut factor occurrit: per theoriam polygonorum ill. GAUSS (præclarum nostri imo omnis ævi inventum), etiam ipsi $\tan z^2 \square = \odot s$ (et nonnisi pro talibus valoribus ipsius z) figuram rectilineam æqualem constituere licet. Nam *divisio* ipsius \square (theoremate §. 42. facile ad quælibet polygona extenso) manifesto *sectionem* ipsius $2R$ requirit, quam (ut ostendi potest) unice sub dicta conditione geometrica perficere licet. In omnibus autem talibus casibus præcedentia facile ad scopum perducent. Et potest quævis figura rectilinea in polygonum regulare n laterum geometricamente converti, siquidem n sub formam *GAUSSianam* cadat.

Superesset denique, (ut res omni numero absolvatur), impossibilitatem (absque suppositione aliqua) decidendi, num Σ aut aliquod (et quodnam) S sit, demonstrare: quod tamen occasione magis idoneæ reservatur.

WOLFGANGI BOLYAI
ADDITAMENTUM AD APPENDICEM.

Denique *aliquid Auctori Appendicis proprium, coronidis instar,* addere fas sit: qui tamen ignoscat, si quid non acu eius tetigerim.

Res breviter in eo consistit: *formulae trigonometriae sphaericæ,* in Appendice dicta ab axiomate XI. Eucl. independenter demonstratæ, *cum formulis trigonometriae planæ convenient, si (modo statim dicendo) latera trianguli sphaerici realia, rectilinei vero imaginaria accipiantur;* adeo ut quoad formulas trigonomēricas planum ut sphæra imaginaria considerari possit, si pro reali illa accipiatur, in qua $\sin R=1$.

Pro casu, si axioma Eucl. verum non fuerit, demonstratur (Appendix §. 30.) dari certum i , pro quo ibidem dictum I est $= e$ (basi logarithmorum naturalium), atque pro hoc casu formulæ trigonometriæ planæ quoque demonstrantur (ibidem §. 31.); et quidem ita, ut (iuxta §. 32., post VII., ibidem) formulæ et pro casu veritatis axiomatis dicti valeant; nempe si supponendo, quod $i \rightarrow \infty$, limites valorum accipiantur; nimirum sistema Euclideum est quasi limes systematis antieuclideanus (pro $i \rightarrow \infty$). Ponatur, pro casu existentis i , unitas $= i$, atque conceptus *sinus cosinusque* extendatur et ad arcus imaginarios; ita ut arcum sive realem sive imaginarium denotet p , dicatur

$$\frac{I}{2} (e^{p\sqrt{-1}} + e^{-p\sqrt{-1}})$$

cosinus ipsius p , et

$$\frac{I}{2\sqrt{-1}} (e^{p\sqrt{-1}} - e^{-p\sqrt{-1}})$$

dicatur sinus ipsius p .

Erit hinc pro q reali

$$\begin{aligned}\frac{1}{2\sqrt{-1}}(e^q - e^{-q}) &= \frac{1}{2\sqrt{-1}}(e^{-q\sqrt{-1}}\sqrt{-1} - e^{q\sqrt{-1}}\sqrt{-1}) = \\ &= \sin.(-q\sqrt{-1}) = -\sin. q\sqrt{-1}\end{aligned}$$

Ita

$$\begin{aligned}\frac{1}{2}(e^q + e^{-q}) &= \frac{1}{2}(e^{-q\sqrt{-1}}\sqrt{-1} + e^{q\sqrt{-1}}\sqrt{-1}) = \\ &= \cos.(-q\sqrt{-1}) = \cos. q\sqrt{-1};\end{aligned}$$

si nempe et in circulo imaginario sinus negativi arcus sinui arcus positivi alioquin priori æqualis sit, præterquam quod negativus sit, atque cosinus arcus positivi et negativi (si alioquin æquales fuerint), sit idem.

In Appendice dicta §. 25. demonstratur absolute, id est ab axiomate dicto independenter; quod in quovis triangulo rectilineo *sinus angulorum sint, uti peripheriae radiorum lateribus oppositis aequalium*; demonstraturque porro, pro casu existentis i , peripheriam radii y esse

$$=\pi i(e^{\frac{y}{i}} - e^{-\frac{y}{i}}),$$

quod pro $i=1$ fit

$$\pi(e^y - e^{-y}).$$

Itaque (§. 31. ibidem) pro triangulo rectilineo rectangulo, cuius catethi sunt a et b , hypotenusa c , et anguli lateribus a , b , c oppositi sunt α , β , π ; est (pro $i=1$)

in I.

$$1 : \sin. \alpha = \pi(e^c - e^{-c}) : \pi(e^a - e^{-a});$$

adeoque

$$1 : \sin. \alpha = \frac{1}{2\sqrt{-1}}(e^c - e^{-c}) : \frac{1}{2\sqrt{-1}}(e^a - e^{-a}).$$

Unde

$$1 : \sin. \alpha = -\sin. c\sqrt{-1} : -\sin. a\sqrt{-1}.$$

Et hinc

$$1 : \sin. \alpha = \sin. c\sqrt{-1} : \sin. a\sqrt{-1}.$$

In II. fit

$$\cos. \alpha : \sin. \beta = \cos. \alpha \sqrt{-1} : 1.$$

In III. fit

$$\cos. c \sqrt{-1} = \cos. a \sqrt{-1} \cos. b \sqrt{-1}.$$

Quæ prouti omnes exinde promanantes formulæ trigonometriæ planæ, cum formulis trigonometriæ sphæricæ prorsus convenient; nisi quod si ex. gr. trianguli sphærici rectanguli quoque catheti angulique iis oppositi, hypotenusaque nomina eadem sortiantur, latera trianguli rectilinei per $\sqrt{-1}$ dividenda sint, ut formulæ pro sphæricis prodeant.

Nempe ex I. fiet

$$1 : \sin. \alpha = \sin. c : \sin. \alpha,$$

ex II. fiet

$$1 : \cos. \alpha = \sin. \beta : \cos. \alpha,$$

ex III. fiet

$$\cos. c = \cos. \alpha \cos. \beta.$$

Quum ceteris supersedere liceat, et lectorem deductione (App. §. 32. post VII.) omissa offendit impedirique expertus sim: haud abs re erit ostendere, quomodo ex. gr. ex

$$e^{\frac{c}{i}} + e^{-\frac{c}{i}} = \frac{1}{2} (e^{\frac{a}{i}} + e^{-\frac{a}{i}}) (e^{\frac{b}{i}} + e^{-\frac{b}{i}})$$

sequatur

$$c^2 = a^2 + b^2$$

(theorema Pythagoreum pro systemate Euclideo); verosimiliter Auctor quoque ita deduxit, et ceteræ quoque eodem modo sequuntur.

Est nempe potentiis ipsius e per series expressis

$$e^{\frac{k}{i}} = 1 + \frac{k}{i} + \frac{k^2}{2i^2} + \frac{k^3}{2 \cdot 3i^3} + \frac{k^4}{2 \cdot 3 \cdot 4i^4} + \dots$$

$$e^{-\frac{k}{i}} = 1 - \frac{k}{i} + \frac{k^2}{2i^2} - \frac{k^3}{2 \cdot 3i^3} + \frac{k^4}{2 \cdot 3 \cdot 4i^4} - \dots;$$

adeoque

$$\begin{aligned} e^{\frac{k}{i}} + e^{-\frac{k}{i}} &= 2 + \frac{k^2}{i^2} + \frac{k^4}{3 \cdot 4i^4} + \dots \\ &= 2 + \frac{k^2 + u}{i^2}, \end{aligned}$$

(si omnium terminorum post $\frac{k^2}{i^2}$ summa $\frac{u}{i^2}$ dicatur); estque $u \sim 0$, dum $i \sim \infty$. Nam multiplicentur omnes termini post $\frac{k^2}{i^2}$ per i^2 ; erit terminus primus $\frac{k^4}{3 \cdot 4 i^2}$, et quivis exponens $< \frac{k^2}{i^2}$; essetque etsi exponens ubique hic maneret, summa

$$\frac{k^4}{3 \cdot 4 i^2} : \left(1 - \frac{k^2}{i^2} \right) = \frac{k^4}{3 \cdot 4 (i^2 - k^2)},$$

quod manifesto ~ 0 , dum $i \sim \infty$.

Atque ex

$$e^{\frac{c}{i}} + e^{-\frac{c}{i}} = \frac{1}{2} (e^{\frac{a+b}{i}} + e^{-\frac{a+b}{i}} + e^{\frac{a-b}{i}} + e^{-\frac{a-b}{i}})$$

sequitur (pro ω , v , λ adinstar u acceptis)

$$2 + \frac{c^2 + \omega}{i^2} = 1 + \frac{(a+b)^2 + v}{2i^2} + 1 + \frac{(a-b)^2 + \lambda}{2i^2}.$$

Atque hinc

$$c^2 = \frac{1}{2} (a^2 + 2ab + b^2 + a^2 - 2ab + b^2 + v + \lambda - 2\omega),$$

quod

$$\sim a^2 + b^2.$$

Scholion. Sphæræ illius, in qua sinus totus est $i = i$, radius est ordinata y linea L formis ipsi $i = 1$ æqualis, ad axem per unam extremitatem ex altera perpendiculariter missa. Nempe in superficie (App. §. 21.) F dicta, tota Geometria Euclidea valet, lineis L vicem rectarum subeuntibus: atque pro radio L formi $= 1$, qui sinus totus in F erit, peripheriæ eiusdem radius in plano erit plane dictum y ; quod ad sphærām imaginariam, ad quam planum (in systemate antieuclideo) revocatur, facile applicatur.

ADNOTATIONES EDITORUM.

In Ed. I. Appendicis literæ singulares puncta denotantes literis quæ dicuntur *cursivis* impressæ sunt, sed in libellis nobis relictis manu Ioannis Bolyai scriptis puncta literis qu. d. *fractur* denotantur, quibus etiam pater eius usus est.

Pag. 1. post ¶. 15. in Ed. I. legitur :

└ denotet perpendicularare
 └ “ angulum.

Nos hæc delevimus, quia pro signo └ usitatiore ┴ utimur, vocabulum «angulum» autem ubique integrum scribimus.

Pag. 8. ¶. ultimo «hrs» correximus in «hrs», ut et ipse auctor corredit in libello manu scripto, quo Appendicem lingua Germanica denuo pertractavit.

Pag. 10. ¶. ultimo §. 18. «O ha» emendavimus ex «O ht».

Pag. 14. extremae §. 26. auctor ascripsit exemplari in bibliotheca Academiæ Hungaricæ asservato «cos. quoque necessarium». Videtur in editione quadam altera propositionem de cosinu demonstraturus fuisse, quamquam nihil hic maioris momenti vere desideratur. Revera considerationes, quibus in «Supplemento numeri 31351» Tom. II. Tentaminis ex

$$\sin. H : \sin. A = 1 : \sin. a$$

trigonometria sphærica integra deducitur, et in geometria absoluta valent.

Pag. 16. ¶. 3. Ex libello Germanico auctoris manu scripto «cq» scripsimus pro vitioso «cg» Editionis I.

Pag. 17. ¶. 5. «cn || ab, c'n' || ab» scripsimus pro «cn, c'n' || ab» Ed. I.

Pag. 20. ¶. 8. et 27. Ioannes Bolyai ipse ascripsit in exemplari Academiæ.

Pag. 22. ¶. 4. a calce «§. 30.» scripsimus pro «§. 29.» Ed. I.

Pag. 35. In hoc Additamento, quod pagg. 380—383 Tom. II. Ed. I. Tentaminis continetur, delevimus mentionem de paginis huius operis factam, in quibus solum theoremeta omnibus nota continentur. Articulum vero secundum in hunc locum reiecimus:

«Pro v positivo radicem positivam ipsius $-v^2$ per $+v$ denotat, et negativam per $-v$, sed ob defectum signorum (quum vix hæc duo quadamtenus prodierunt), radix positiva ipsius -1 per $\sqrt{-1}$ et negativa per $-\sqrt{-1}$ denotabitur».

Ibidem ¶. 3. Post «Appendicis» delevimus «in tomo primo».

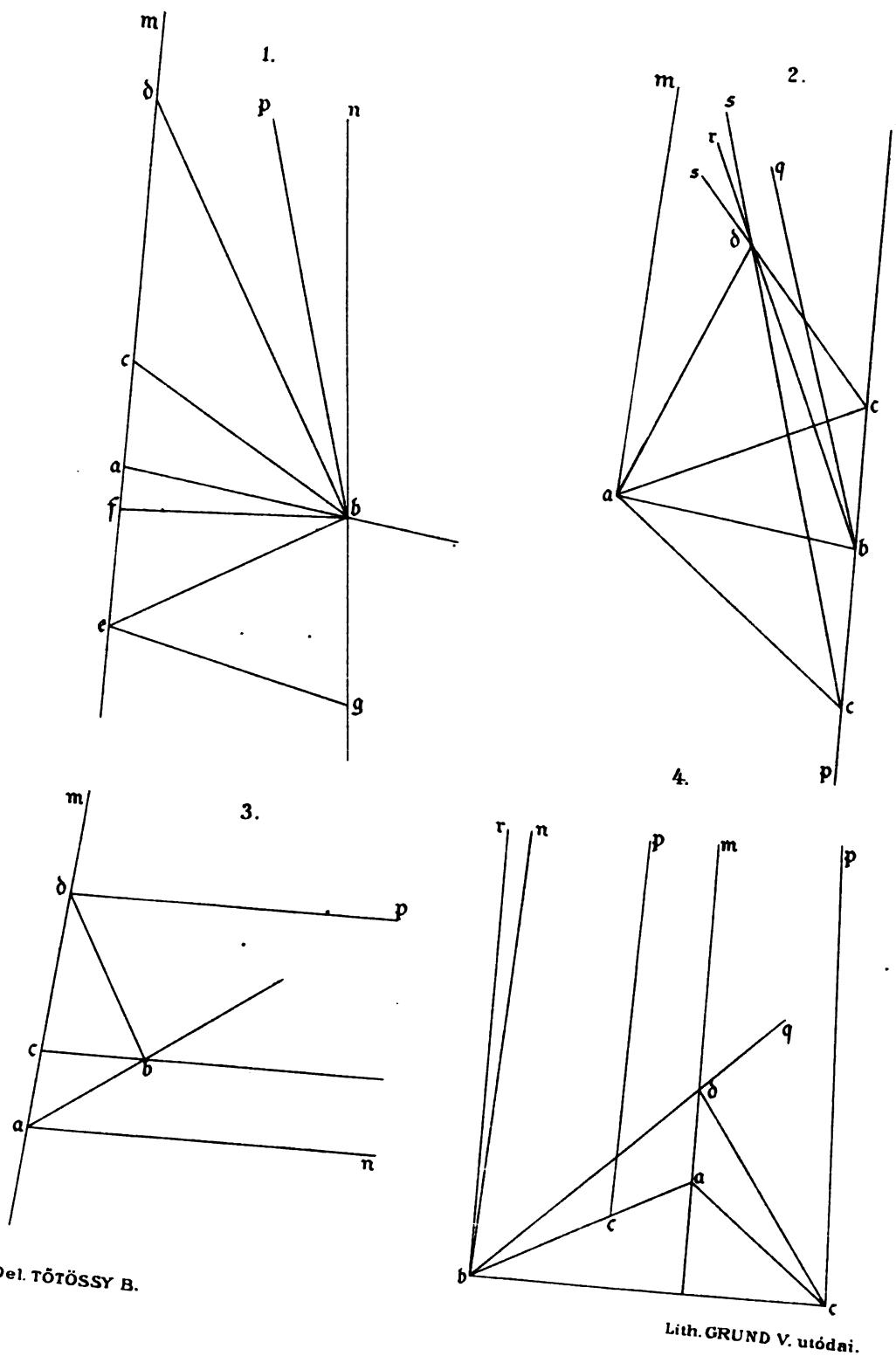
Ibidem ¶. 11. Initium articuli huius in Ed. I. sic legitur:

«Nimirum de axiomate Euclideo dictum in tomo primo satis superque est: pro casu, si verum non fuerit &».

Pag. 38. ¶. 2. «multiplicantur» scripsimus pro erroneo «dividantur».

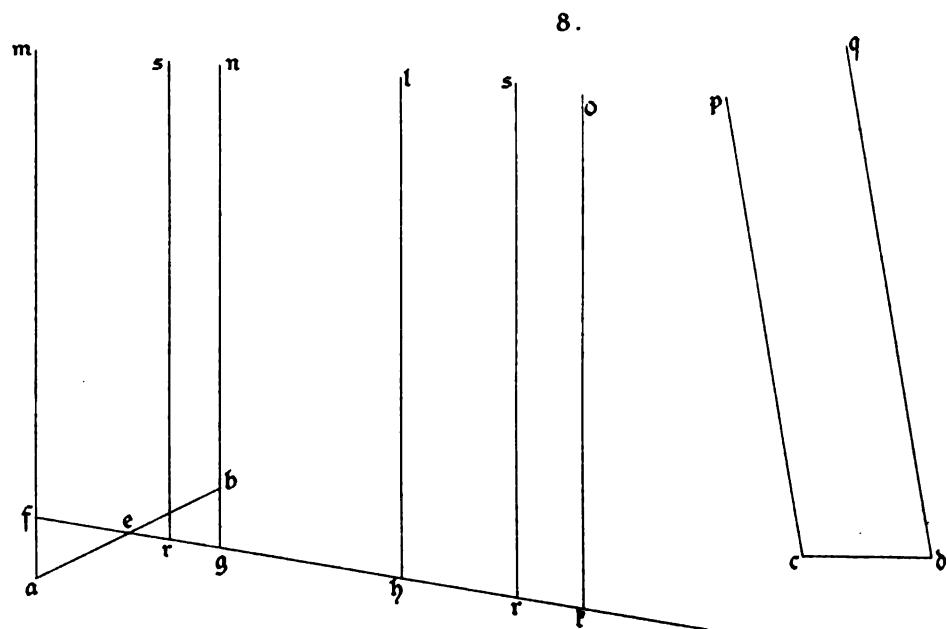
Ibidem ¶. 8. Latus sinistrum formulæ in Ed. I. deest.

I. BOLYAI, Appendix.

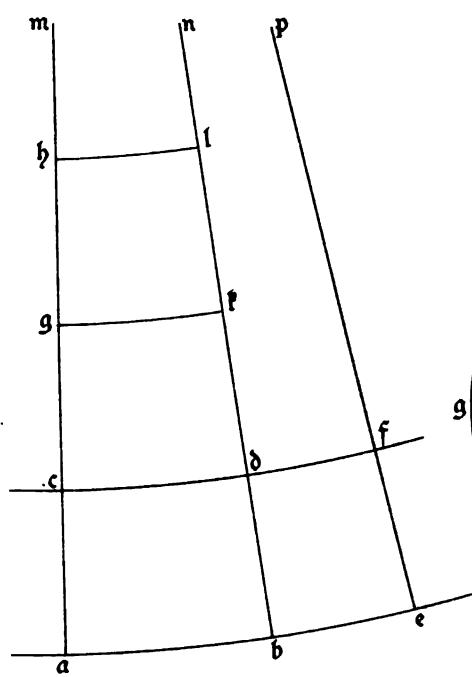

Tab. I.

Tab. II. Fig. 5-7.

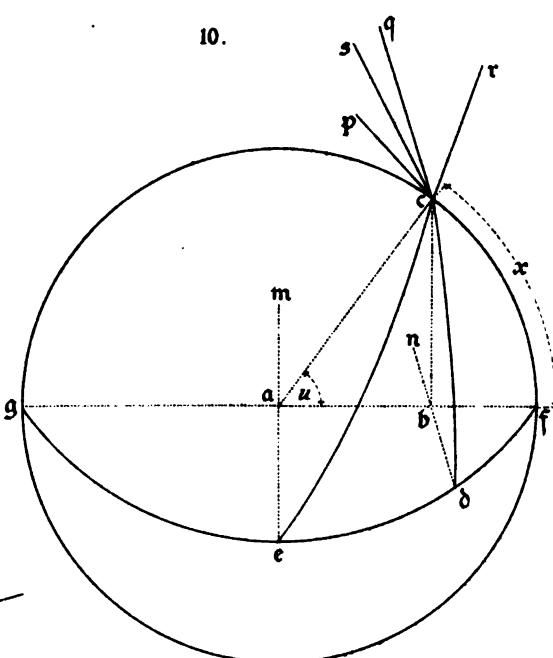

9.

Del. TÖTÖSSY B.

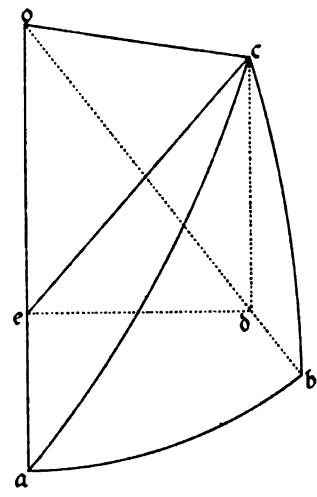
10.

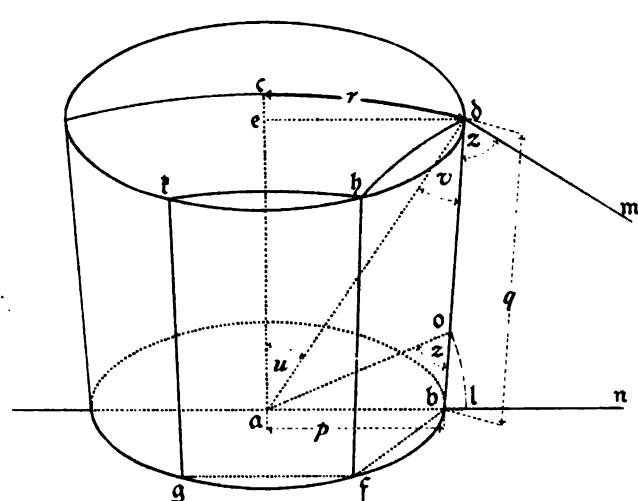
Lith. GRUND V. utóda.

Tab. III. Fig. 8-10.

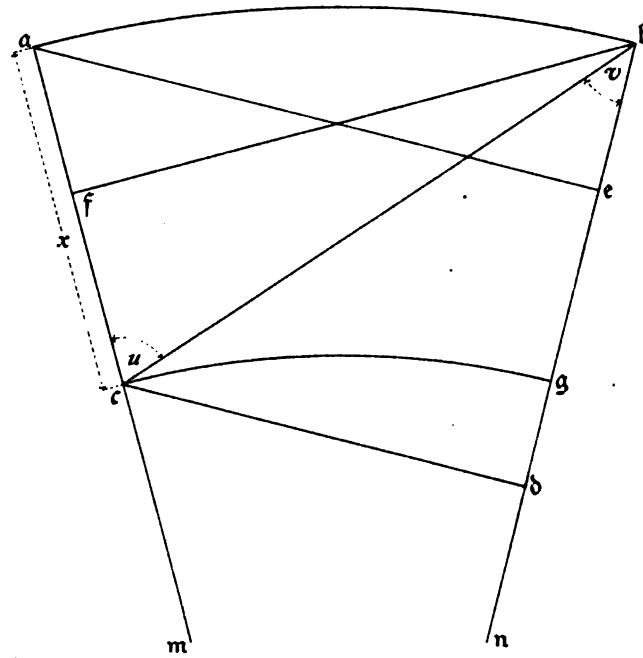
11.

12.

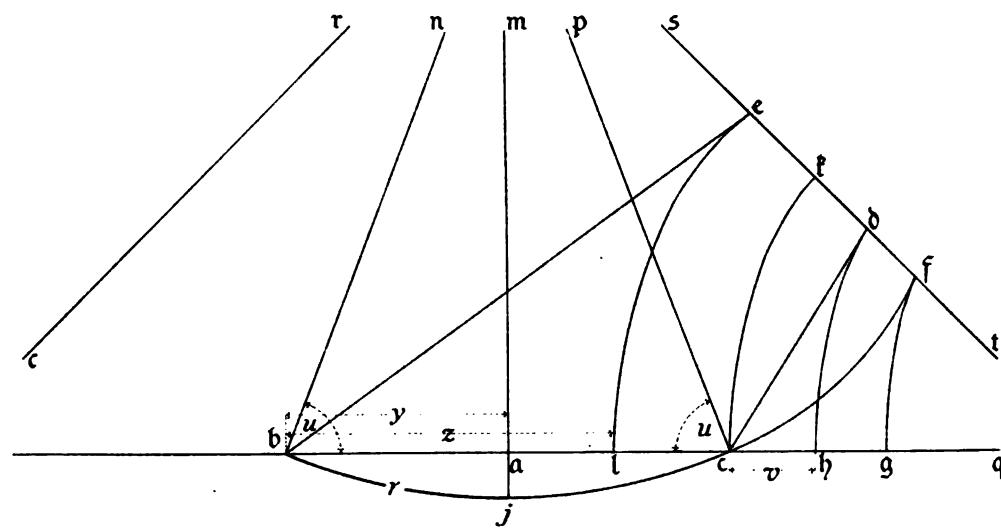

13.

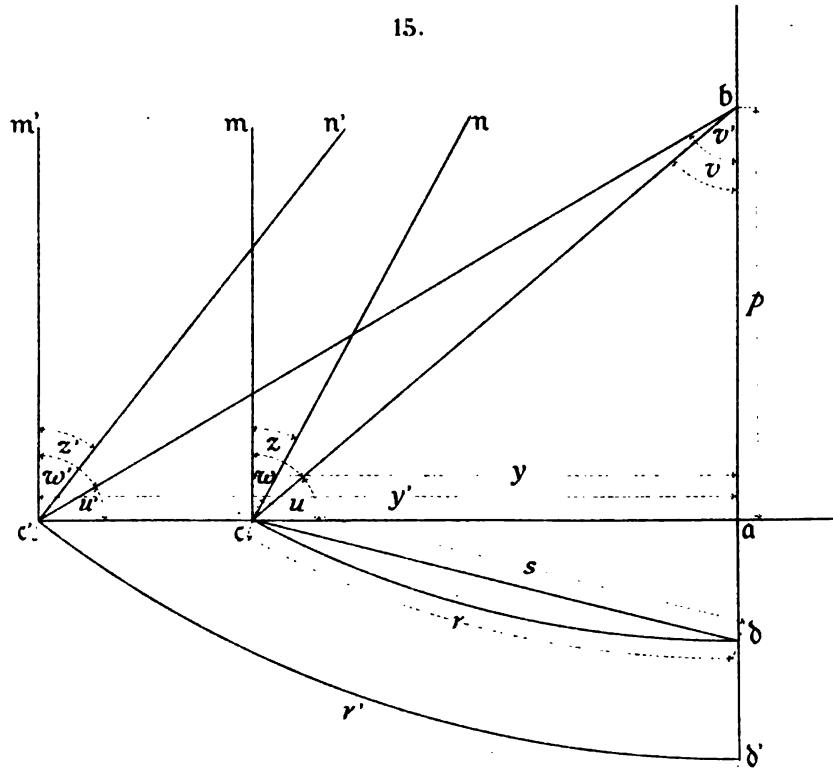

Tab. IV. Fig. 11-13.

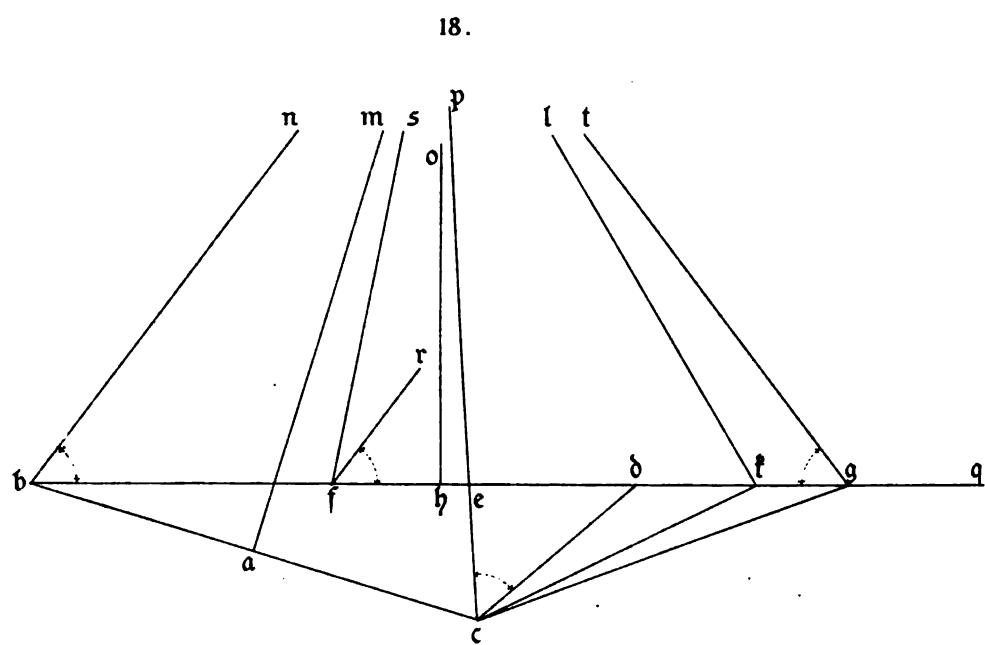
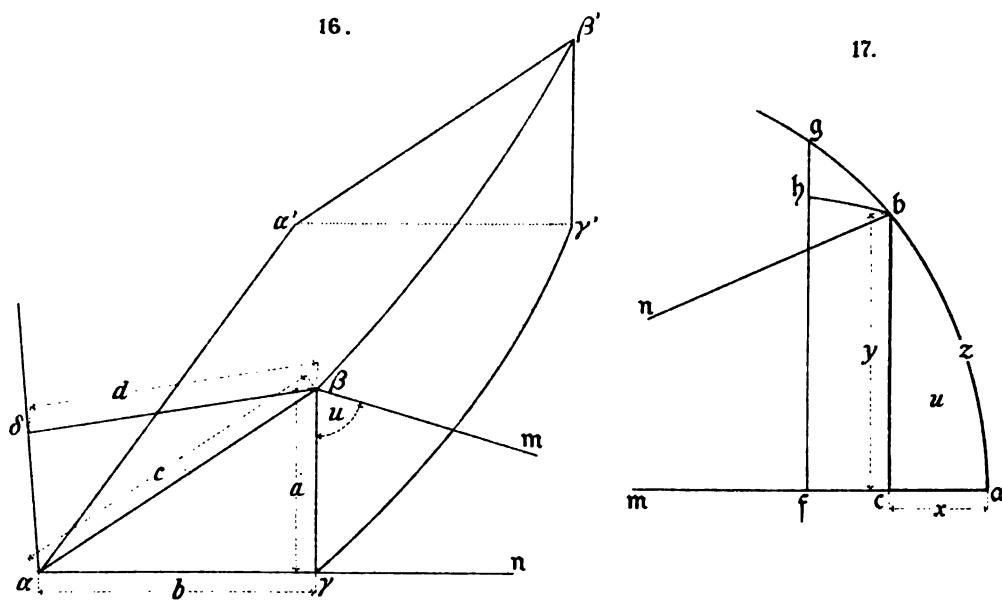
14.

15.

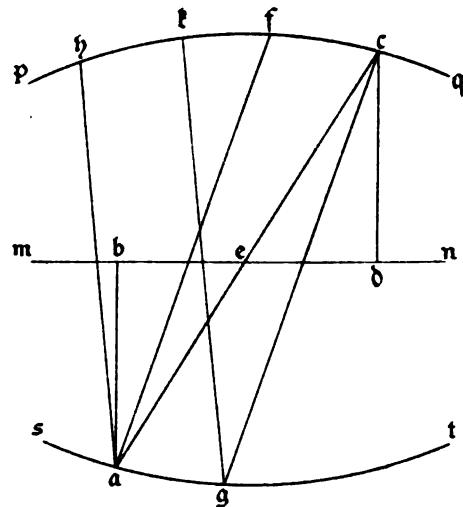

Tab. V. Fig. 14-15.

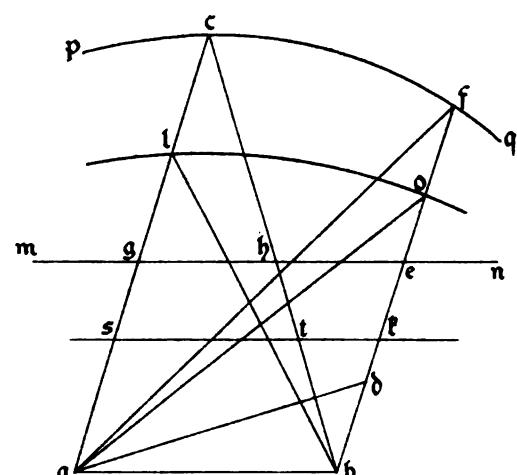

Tab. VI. Fig. 16.-18.

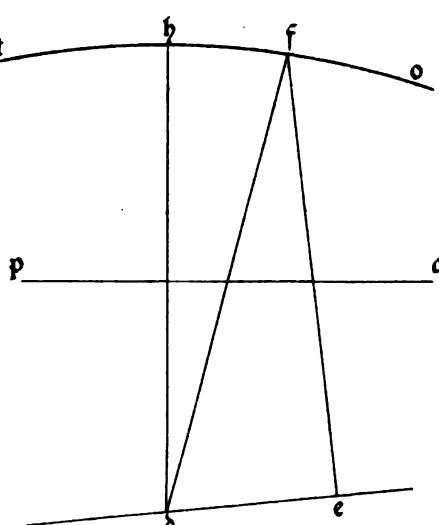
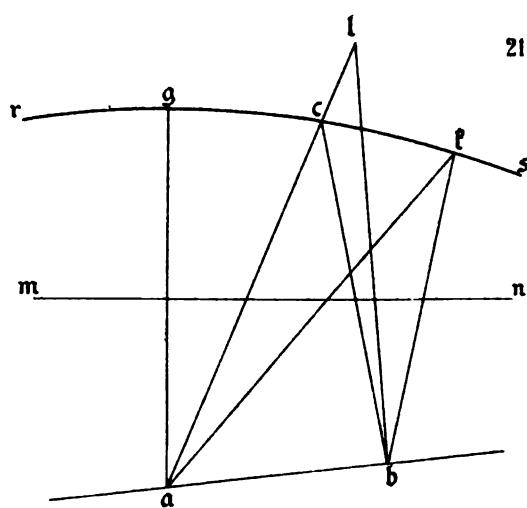
19.

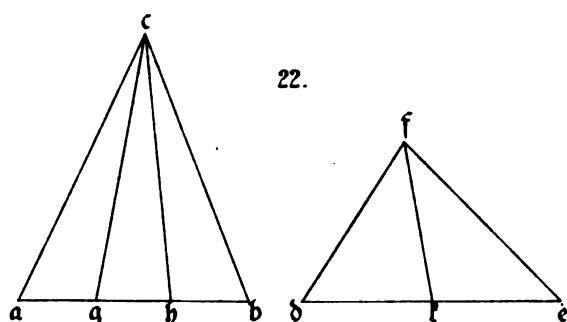
20.

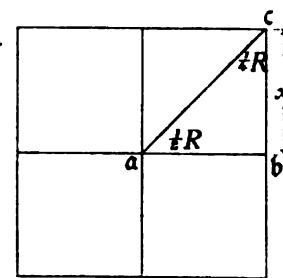
21.

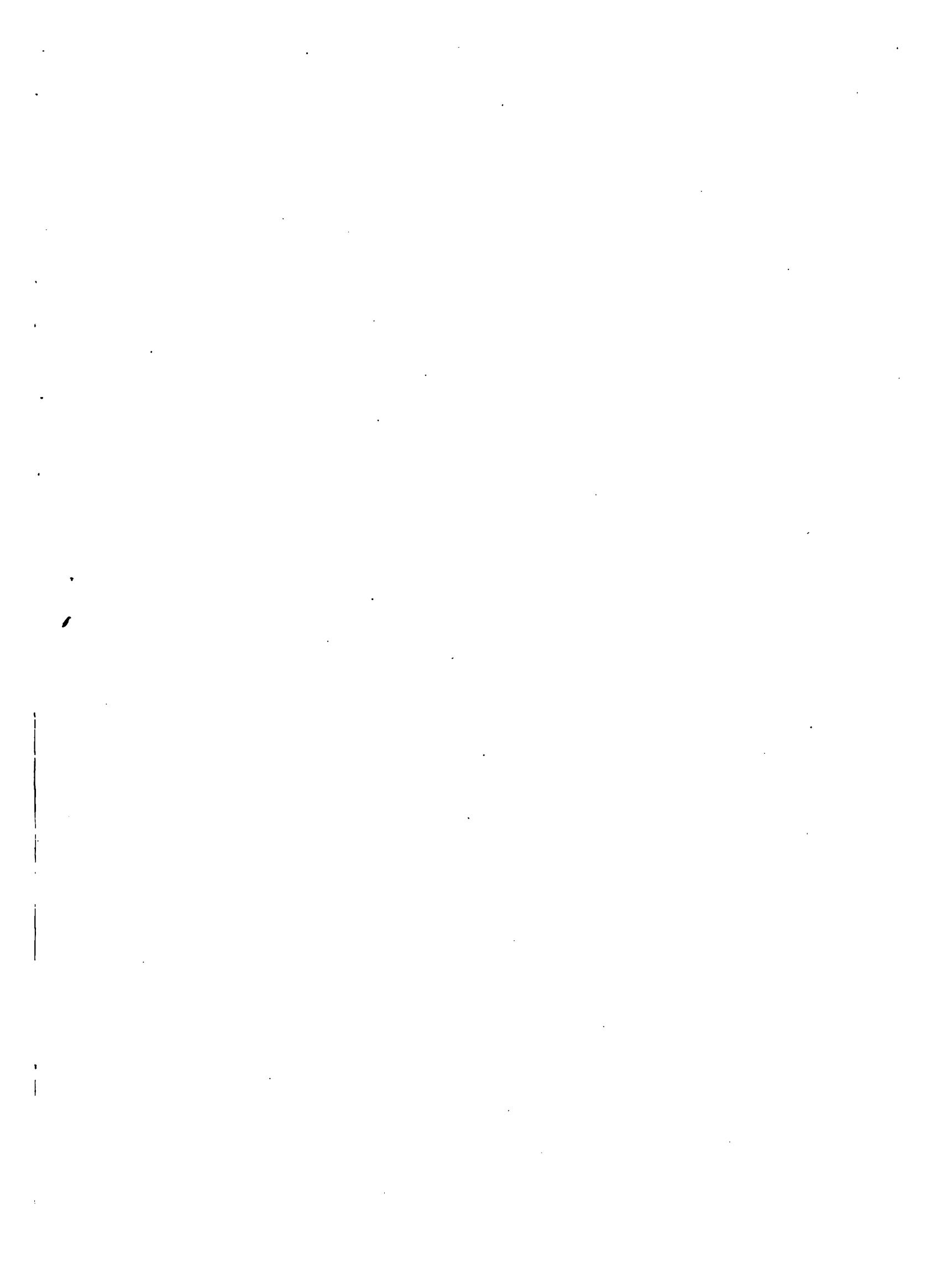
22.

23.

Tab. VII. Fig. 19.-23.

~~DEC 10 1932~~

DUE MAY 17 '50

Math 5858.32.3
Ioannis Bolyai d
Cabot Science

3 2044

